

Till frågan om KFml–SKP:s historia

Innehåll

Introduktion.....	1
Kommunistiska Förbundet marxist-leninisterna (KFml).....	1
Zenit och Kommunistiska Förbundet.....	18
Replik (från Zenit-redaktionen)	25

Introduktion

Nedan följer tre artiklar om KFml. Den första artikeln är en historik över KFml fram till 1969 som skrevs av Zenit-redaktionen. Artikeln togs emot mycket negativt av KFml, som svarade via en artikel av Kurt Wickman (KW), som då var redaktionssekreterare för KFml:s teoretiska tidskrift *Marxistiskt Forum* (numera är KW nyliberal ideolog). KW menar att Zenit har missat hela poängen med KFml – enligt honom har nämligen KFml ”uppkommit som ett svar på arbetarklassens krav på ett revolutionärt kommunistiskt parti som skall leda dess kamp mot monopolkapitalet och för socialismen”. Med historiens facit i hand så är detta ett minst sagt märkligt påstående. I själva verket är Zenit-gruppens historik över KFml ganska så sansad och ger viktiga pusselbitar i förståelsen för den svenska maoismens uppgång, även om den givetvis långt ifrån ger en komplett bild.

Mer om KFml-SKP:s historia: Se antologin [Utanför systemet, vänstern i Sverige 1968-78](#), som innehåller ett kapitel om KFml-SKP (behandlar utvecklingen fram till 1978)

Ur *Zenit* nr 12 1969

Kommunistiska Förbundet marxist-leninisterna (KFml)

1962-1963 kärngruppen utkristalliseras

KFml:s bakgrund och framväxt kan med fördel studeras med hjälp av två begrepp: dels de miljöer där den ursprungliga kärnan till vad som senare blev KFml utvecklades, dels de problemställningar som mest verksamt bidrog till att politiskt forma dessa grupper i deras roll som förelöpare till KFml.

Ursprungsmiljöerna låter sig säkrast bestämmas. De utgjordes av två tämligen distinkta grupperingar, å ena sidan en ganska framträdande grupp kommunistiska veteraner i Göteborg, kring Nils Holmberg och Knut Senander, å andra sidan av en grupp clartéister med rötter i femtiotalets SKP, med Bo Gustafsson som medelpunkt. De politiska skeenden och konflikter som bidrog till att utkristallisera dessa två grupper och deras närmande till varandra förefaller främst att ha varit tre:

- den sino-sovjetiska konflikten
- vietnamkriget och vietnamrörelsens framväxt
- utvecklingen av SKP:s linje.

Göteborg har varit ett av SKP:s allra starkaste fästen. Under 40- och 50-talen var Knut Senander med Nils Holmberg som främste sekundant göteborgskommunisternas självklara och hårdföre ledare. De var också ledande figurer i partiet på rikspanet och båda har suttit i riksdagen. Samtidigt var deras stjärna i dalande pga rent åldersmässiga skäl. Detta gäller främst Knut Senander. När konflikten med partiledningen började 1963 hade de inte längre några framskjutna positioner i partiet. De blev inte ens valda som delegater till kongressen i januari 1964.

Både Holmberg och Senander hade tidigare vid olika perioder tillhört partiets 'hårda' flygel. Under senare hälften av 40-talet stod Holmberg nära Set Perssons militanta linje. Vid Hagbergs och partiledningens uppgörelse med Set Persson på partikongressen 1953 fungerade Knut Senander som skarprättare. Vid samma kongress accepterade SKP den fredliga vägen till socialismen. Nils Holmberg skrev också en broschyr över samma ämne 1958. Någon direkt kontinuitet i deras opposition mot SKP-ledningens moderata linje fanns alltså inte. Holmberg var i Kina 1959-61 och arbetade som översättare i Peking. Den vistelsen förefaller emellertid inte ha avsatt några omedelbara politiska spår.

På hösten 1961 blev Holmberg kontaktad av Hagberg och erbjöds att bli redaktör för en planerad veckoupplaga av *Ny Dag*. Hermansson hade 1960 efterträtt Gustav Johansson som chefredaktör och Hagberg blev snart av olika skäl uppenbarligen missnöjd med det sätt varpå *Ny Dag* redigerades. För att motverka detta beslöt partiledningen att starta en veckoupplaga av *Ny Dag* med en pålitlig och i förhållande till den övriga redaktionen självständig redaktör. Hagbergs val föll på Holmberg som accepterade. På *Ny Dag* blev Holmberg naturligt nog utfrusen, och då Hagberg inte kunde ingripa avgick han rätt snabbt. Holmberg reste till Kina och Nord-Korea ännu en gång och var vid återkomsten synnerligen positiv till KKP och dess politik. Detta var samtidigt med den stora principiella polemiken mellan de ryska och kinesiska partierna 1963.

Av allt att döma spelade de internationella problemställningarna, den rysk-kinesiska konflikten, en avgörande roll för både Senanders och Holmbergs opposition mot SKP-ledningens linje. Dess första öppna uttryck torde ha varit deras gemensamma angrepp, hösten 1963, på SKP:s avvikelser från Moskvadeklarationens (1960) fördömande av Jugoslaviens kommunisters förbund. Från den tiden betecknas gruppen Holmberg-Senander som en särskild fraktion. De båda arbetade intimt samman, men snart blev den yngre Holmberg allt mer den mest framträdande.

Den andra ursprungsmiljön för vad som skulle bli KFml var Clarté i början av 60-talet en ganska liten organisation, och i praktiken nästan helt koncentrerad till Stockholm/Uppsala. Under 50-talet hölls Clarté nödortfiktigt flytande av partianslutna kommunister. I början av 60-talet började organisationen att växa bl.a. med rekrytering från anti-kärnvapenkampanjen och radikala socialdemokrater. Åren kring 1960 var Bo Gustafsson den dominerande gestalten i Clarté Han försåg det med organisatorisk ledning och ideologisk linje. Bo Gustafsson var med i SKP sedan mitten av 50-talet. Någon framskjuten position i partiet hade han dock inte. Han anlätades emellertid av partiet för att skriva en anti-EEC-broschyr 1963.

Den mest avancerade ideologiska debatten i Clarté fördes trots nyrekryteringen i Stockholm ändå i Uppsala. I Uppsala-sektionens ledning samlades redan då den blivande uppsalakärnan i KFml. Hösten 1962 efterträddes Bo Gustafsson som ordförande i Clartéförbundet av Sköld Peter Matthis. Förbundssekreterare och den drivande kraften i den nya förbundsledningen blev Bo Hammar. Hammar representerade de icke SKP-an slutna nya grupperna som kommit in i Clarté. Detta var under den norsk-danska SF-debattens tid och med rätt eller orätt beskylldes gruppen Hammar/Dahl för att sträva efter ett svenskt SF-parti.

Bo Gustafsson var å sin sida en ortodox, moskvaorienterad kommunist. De första tecknen på ett uppbrott från denna inriktning kan i varje fall i tidskriften *Clarté* spåras till nr 1/62. Det numret innehåller två i sammanhanget viktiga texter av Bo G. Den ena är en osignerad ledare som refererar till den rysk-kinesiska konflikten om kärnvapenkriget, fredlig samexistens och den fredliga vägen till socialismen. Tonvikten ligger på det sakligt refererande men balansen väger ändå över till kinesernas nackdel, främst vad gäller uppfattningen om kärnvapenkriget och fredsrörelsen men också beträffande 'demonstrativa åtgärder som exempelvis det kinesiska stödet åt den albanska klicken kring Enver Hodja och Mehmet Shehu'. Men detta betyder inte att Bo G. ger ryssarna rätt. Artikeln mynnar ut i ett påpekande att 'frågans väsentliga drag' har fångats av den jugoslaviske vice-presidenten Kardelj.

Den andra är ett referat och en kommentar till SUKP:s nya program 1961, med den något respektlösa rubriken 'Kalvstek i himmelens höjd?'. Den innehåller en hovsam kritik av de materiella intressenas övervärdering på bekostnad av de ideologiska och moraliska. Åtminstone i tidskriften kan ingen fortsättning av tvivlen på Sovjet spåras förrän sommaren 1963, då Bo G. presenterar en ny analys av konflikten Sovjet-Kina. Denna gång är kritiken mot Sovjet än mer markerad och förståelsen för Kina större. Dock inte större än att Bo G. kraftigt angriper kinesernas försvar av Stalin: 'Den personkult som kineserna ägnat sig åt (dvs Mao-kulten) försvaras ju också indirekt i den ideologiska konflikten. Även om de ryska försöken att utplåna Stalins namn ur historien ter sig groteska finns det ingen anledning för kineserna att försvara personkulten med argument som är både svaga och ovidkommande. På den punkten rationaliserar ideologin ett politiskt tillstånd'.

På detta följde en lång debatt mellan Bo G. och *Tidsignals* nuvarande redaktionssekreterare Ingemar Andersson som avslutades i 1/64. I sin slutreplik betonar Bo G. kinesernas kritik av Stalin. Den viktigaste förändringen är att medan han i sin första artikel ansåg det tragiskt om det skulle bli en splittring av den kommunistiska rörelsen säger han i 1/64: 'Det är illa att kommunistiska partier spricker. Men om de slutat vara marxistiska partier och alltså accepterat kapitalismen är det bra att de spricker och reorganiserar på marxistisk basis'.

Vid årsskiftet 1963/64, dvs inför SKP:s 20:e partikongress, då Hermansson väljes till partiledare, är de båda kärngrupperna i det blivande KFml redan utkristalliserade. *Det som har fört dem i opposition är i båda fallen intryck av den rysk-kinesiska konflikten och polemiken*. De fulla inrikespolitiska konsekvenserna av det internationella ställningstagandet har ännu inte dragits, men det har fört båda grupperna i konflikt med den gamla partiledningen under Hagberg. Både Holmberg och Gustafsson accepterade Hermansson som partiledare. Senvåren 1966 skriver Holmberg: 'Många partimedlemmar trodde eller hoppades att ordförandeskiftet vid 20:e partikongressen skulle leda till SKP:s pånyttfödelse som ett självständigt och kämpande marxist-leninistiskt parti. Hermanssons fräna analys av socialdemokratin som storfinansens högt värderade förvaltare och hans paroll om samling för att bryta storfinansens maktställning lät ju ganska lovande.' (*Marxistiskt Forum* 3/66, s. 13). Gustafsson var t.o.m. en av de 29 som våren 1963 krävde en mer nationell och mot Moskva självständig linje, och som satte den lavin i rullning som ledde till Hagbergs fall och Hermanssons val till partiledare. Enligt Holmberg började dock han själv och Gustafsson att i kritisk anda diskutera partiets politik före partikongressen 1964.

Under 1964, särskilt i en debatt om vägen till socialismen i *Ny Dag* under sommaren, förs den internationella konflikten in i den interna partidiskussionen. I den debatten deltar båda Gustafsson och Holmberg, och i brännpunkten står frågan om möjligheten för en fredlig väg till socialismen. I Clarté förskjuts, på kongressen under hösten, tyngdpunkten till den grupp som redan nu går under benämningen 'kineserna'.

Brytningens år: Vietnamkriget och Vietnamrörelsen

1965 är i viss mån ett avgörande år, brytningens år. På vårvintern publicerar Holmberg en bok [Vart går Sveriges kommunistiska parti?](#), med ett förord av Knut Senander. Av boken framgår att nu också den 'pro-kinesiska' flygeln inom SKP dragit de inrikespolitiska konsekvenserna av den sino-sovjetiska konflikten. Den helt dominerande kritiken mot SKP gäller partiets tro på möjligheten av en fredlig övergång till socialismen.

Senvåren 1965 äger de första vietnamaktionerna i Sverige rum, och Arbetsgruppen för stöd åt FNL bildas med Sköld Peter Matthis, Åsa Hallström och senare Kurt Lundgren som drivande krafter. Matthis som var ordförande i Clartéförbundet 1962-64 spelade under denna tid av allt att döma ingen politisk roll. Han tillhörde dock redan 1964 den s.k. kinesiska flygeln inom Clarté. Initiativet till vietnamarbetet togs av clartéister, men det var uppenbarligen clartéister som antingen var utmanövrerade eller som av andra skäl inte var centrala.

Den första gruppen vietnamaktivister utgjordes också i betydande grad av den allra yngsta – den sista – generationen aktivister inom den gamla antikärnvapenkampanjen. Metoderna för den nya vietnamrörelsen var ursprungligen inspirerade av antikärnvapenkampanjen. Men i politiskt avseende betecknade den nya rörelsen en definitiv brytning, både i det politiska klimatet varur kampanjen växte fram och den linje som kampanjen, och även den av SKP dominerade fredsrörelsen, förde.

Antikärnvapenkampanjens betydelse kan sökas efter två linjer. Dels innebar den ett förkastande av terrorbalansen och kärnvapenutpressningen som en påstått rationell strategi. Detta uttrycktes i krav på ensidigt avstående från kärnvapen. Dels var den en strävan att bryta upp den låsning av de sociala och politiska motsättningarna inom de kapitalistiska länderna som det kalla kriget fört med sig. I denna andra målsättning förekom, ofta sammanblandade men i grunden helt väsensskilda, två olika politiska strävanden. Det ena, av liberalt och socialdemokratiskt ursprung och med humanistiskt innehåll, var försöken att bygga broar mellan blocken. Det andra var ett neutralistiskt avståndstagande från båda blocken och en anknytning till de nya staterna i den underutvecklade delen av världen. Denna neutralism ingick i en socialistisk ideologi, men en socialism som växte fram i en utpräglad icke-revolutionär situation och hade en klart reformistisk karaktär, med en hel del småborgerliga inslag. De klaraste uttrycken för denna neutralism i Skandinavien var den danska och norska vänstersocialismen (SF-partierna). Det brobyggande inslaget degenererade efter hand till pompös s.k. fredsforskning och toppmötesdiplomati.

Vietnamkriget skapade en radikalt ny politisk situation. Det satte på skarpast möjliga sätt kärnvapenstrategin ur spel. Alla USA:s kärnvapen kunde inte hindra nationens fortlöpande nederlag i Vietnam. Ett fattigt folks framgångsrika kamp, med kommunister i främsta ledet, mot den kapitalistiska världens rika och mäktiga idealstat bidrog tillsammans med den utvecklade kapitalismens inre strukturkriser till att vid mitten av 60-talet frigöra en del av de utvecklade kapitalistiska ländernas sociala motsättningar. Det dubbla dilemma som neutralismen och skräcken för bomben utgjorde bröts upp och de politiskt radikala komponenterna frigjordes. Kärnvapenpacifisterna vägrade erkänna kärnvapenterrorn som ett rationellt argument. Vietnameserna anvisade en alternativ strategi: folkkriget som det utarbetats av Mao-Tse-tung och Giap. Neutralisternas förkastande av både USA och Sovjet, kom därmed att ersättas med den revolutionära kommunismen i tredje världen, speciellt då Kina och Vietnam.

Detta är vietnamrörelsens allmänna politiska perspektiv i de utvecklade kapitalistiska länderna. Vietnamrörelsen i Sverige var en av de första i sitt slag och var de första åren den starkaste och mest aktiva i Europa. Orsakerna till detta är många men några kan med lätthet dras fram. Den svenska antikärnvapenkampanjen var relativt sett mycket svag och ännu svagare var den av SKP dominerade fredsrörelsen. Härigenom fanns ett organisatoriskt vakuum som vid ett förändrat läge snabbt kunde fyllas av FNL-grupperna. Också i ett annat viktigt avseende var fältet öppet. Det fanns i Sverige inte den uppsjö av revolutionära smågrupper och sekter, som fallet var i t.ex. England och Frankrike. Härigenom kunde vietnamrörelsen bli en samlande rörelse. Å andra sidan fanns från 1963-64 sprickan i Clarté, som bidrog till att stimulera skapandet av en särskild vietnamrörelse. En fjärde faktor av vikt var slutligen den relativa ideologiska öppenhet som fanns i Sverige, med bakgrund i neutralitetspolitiken, och som fick uttryckt i den debatt som tilläts om Vietnam – *Dagens Nyheters* kultursida, dåvarande *Stockholmstidningen*, och sedan *Aftonbladet*.

Vietnamrörelsen kom emellertid snart i akut konflikt med det etablerade samhället och med den gamla antikärnvapenkampanjen/fredsrörelsen, där de icke-revolutionära riktningarna inom Clarté och SKP var företrädna.

Vietnamrörelsen kom själv att i praktiken definiera sig som revolutionär men inriktningen av den revolutionära linjen var inte förutbestämd. Den har bestämts av den politiska ideologin hos de politiska organisationer som varit tillgängliga och hårdast engagerat sig i vietnamarbetet. I England och delvis i Frankrike är det trotskistiska grupperingar som är ledande. I USA och till en del även i Västtyskland är det revolutionära bagaget ganska diffust, beroende på avsaknaden av ett organiserat

ideologiskt avantgarde. I Sverige kom vietnamrörelsen att få sitt dominerande ideologiska innehåll av den grupp som 1963-64 utkristalliserats inom Clarté och SKP på grundval av den rysk-kinesiska konflikten. Sammankopplingen av de ursprungliga kärngrupperna och vietnamrörelsen skedde mycket snabbt. Matthis tog ett starkt intryck av Holmbergs bok och distribuerade denna i Arbetsgruppen för FNL i Stockholm. Sommaren 1965 startade Nils Holmberg den stencilerade publikationen *Marxistiskt Forum*. Dess första nummer var mycket internationellt orienterat och innehöll en mängd material om Vietnam. Bland medarbetarna fanns Senander och Bo Gustafsson. Redan i 2/65 förskjuts tyngdpunkten i MF till inrikespolitiska problem och striden i SKP.

Vietnamrörelsen och SKP

I och med sammankopplingen 1965 mellan å ena sidan den prokinesiska gruppen i Clarté-SKP och å andra sidan den ledande kärnan inom vietnamrörelsen är KFml:s konturer klara. Vad som återstår är en numerär tillväxt från en grupp av ett tjugotal personer till en politisk rörelse samt ett formellt organisationsbildande.

Under våren 1966 får vietnamrörelsen sitt genombrott som massrörelse i miniformat. En mängd mycket unga militanter utan tidigare politisk erfarenhet strömmar till. De konfronteras snabbt med det borgerliga samhället och dess poliser. Till den politiska profileringen bidrar dessutom det ideologiska arbete som gruppen Gustafsson-Holmberg-Matthis bedriver.

Till detta kommer två viktiga impulser. SKP hade som de flesta västeuropeiska kommunistpartier varit tämligen passivt i vietnamfrågan och gått på förhandlingslinjen vid en tidpunkt då huvuduppgiften var att påvisa bluffen i USA:s 'förhandlingsbud'. Efter en del tidigare halvhjärtade och misslyckade försök att skapa en 'bred', dvs mer respektabel vietnamrörelse än Arbetsgruppen för stöd åt FNL, startade en del personer med anknytning till den gamla kampanjen och en viss herr Hans Haste (en gulaschtyp som ägde ett företag i Hammarsköldfotografier och humanitärt Sydafrika-material) en s.k. nationalinsamling för Vietnam på vårvintern 1966. Avsikten var att samla in pengar för humanitära syften till tre parter i Vietnam – DRV, FNL och Saigonjuntan.

Nationalinsamlingen som snabbt rann ut i sanden, startade med ett pompöst upprop med potentater från olika områden. På John Takmans inrådan skrev SKP:s ordförande Hermansson på uppropet. Takmans råd – han hade sedan länge direkta kontakter med vietnameserna – torde ha dikterats av klassisk kommunistisk fronttaktik. Ett av Nationalinsamlingens syften var alldeles uppenbart att motarbeta den militanta vietnamrörelsen. SKP:s stöd åt den ansågs av vietnamaktivisterna som ett angrepp på dem själv och ett förräderi mot Vietnams folk. Nationalinsamlingen blev ett av de viktigaste argumenten i den ideologiska kampen mot SKP.

Vietnamrörelsens andra viktiga impuls var den kinesiska kulturrevolutionen som bröt ut sommaren 1966. Clarté anordnade vid samma tid en resa till Kina. Resan var av stor betydelse som inspirationskälla, och kulturrevolutionen överhuvudtaget gav den prokinesiska inställningen en helt ny dimension av ungdomlig, antibyråkratisk, revolutionär massrörelse.

Vietnamkriget var den stora formativa politiska erfarenheten för den unga generationen. Därigenom kunde den radikalt bryta sig ur det kalla krigets låsta läge. De gamla kommunistpartierna hade sitt politiska perspektiv bestämt av andra erfarenheter och sökte andra utvägar, 'demokratisk' respektabilitet, samarbete med socialdemokratin, modeller från frontperioderna 1935-39 och 1944-47. Den ena vägen ledde till vänster, den andra till höger. I alla länder har vietnamrörelsen kommit i konflikt med de rådande kommunistpartierna. Man kan här dra en parallell med den betydelse som den kubanska revolutionen haft i Latinamerika, som vattendelare mellan unga revolutionära fidelistas och prosovjetiska kommunistpartier.

De unga aktivisterna som kom direkt in i vietnamrörelsen utan tidigare politisk erfarenhet och som där drevs åt vänster, såg SKP som en avlägsen del av det etablerade samhället. Den ursprungliga kärngruppen till det blivande KFml var däremot direkt inbegripen i SKP:s historia och inre strider. Trots att det var vietnamrörelsen som hade gjort den här gruppen till en faktor av en viss betydelse

är det slående hur den söker knyta an bildandet av KFml till utvecklingen just inom SKP. Det är tydligt att man strävar efter och hoppas på en större inbrytning i den äldre kadern i SKP som alarmerats av de vänstersocialistiska tendenserna. Vintern och våren 1967 samarbetar t.ex. de blivande KFml:arna med den moskvaorienterade fraktionen kring *Norrskensflamman*. En av striderna i Norrbotten gällde 'Flammans' vara eller icke vara som dagstidning. När Nils Holmberg i början av 1967 ånyo startade ett stencilerat organ var det ursprungligen meningen att det skulle heta *Flamman*. Eftersom 'Flamman' i Norrbotten överlevde fick man sänka anspråken och nöja sig med *Gnistan*.

Själva bildandet av KFml sammankopplas med SKP:s 21:a partikongress i maj 1967. Kongressen framställs från KFml-håll, utan närmare analys, som en avgörande brytning i partiets historia, framförallt med anledning av de nya stadgarna och det nya programmet. Till programmet hade Bo Gustafsson i egenskap av ledamot av programkommissionen, fogat en reservation där sådana synpunkter framfördes. I realiteten torde denna historieskrivning vara ganska tveksam. Det är å ena sidan viktigt att i det nya programmet hänvisningarna till Lenin och leninismen saknas och att de nya stadgarna bryter med leninistiska organisationsprinciper, men å andra sidan innebar kongressen i olika avseenden ett avstannande av högerglidningen: den av Aksel Larsen inspirerade prosocialdemokratiska Landninggruppen isoleras t.ex. (I ett kommande nummer ska *Zenit* behandla utvecklingen inom SKP/VPK). På kongressen kunde Bo Gustafssons linje mönstra drygt ett dussin delegater av över 300. Omedelbart i anslutning till SKP-kongressen hölls ett möte som beslöt om ett uppopp till 'Sveriges revolutionära arbetare och intellektuella' och som kallade till 'bildandet av ett marxist-leninistiskt förbund ... med uppgift att återge den svenska arbetarklassen ett revolutionärt, marxist-leninistiskt parti'.

Den organisatoriska grundvalen för det nya förbundet var de marxistiska sällskapen som sommaren 1966 bildades i Göteborg och Stockholm. Dessa hade framförallt propagandistiska och studiemässiga uppgifter. Att de skulle bli grundorganisationer i en ny riksorganisation torde vid denna tidpunkt ännu inte ha varit avgjort. I *MF*:s sista nummer för 1966 skriver Nils Holmberg: '... Kamrater har frågat om inte denna urartning (inom SKP) nu är så långt gången att partiet är hopplöst förlorat för den proletära revolutionens sak. Frågan kan, enligt min mening inte bejakas'. (*MF* 5/66, s. 39).

På våren 1967 forcerades utvecklingen fram; utom den innersta kärnan visste de marxistleninister som åkte till SKP-kongressen inget om de nya organisatoriska planerna. Detta bekräftas också av uppgifter om att beslutet att bilda KFml fattades av en liten grupp äldre SKP:are som över en natt drev genom sin linje utan opposition från de ganska osäkra yngre militanternas sida. I rask följd bildades sedan marxistiska sällskap i Lund (20.5), Malmö (8.6), Uppsala (13.6) och en marxist-leninistisk arbetarklubb i Porjus (16.6). Vid midsommar samlades 24 delegater i Stockholm och bildade Kommunistiska Förbundet marxist-leninisterna. Vid kongressen var också företrädare rester av det gamla Sveriges Kommunistiska Arbetarförbund (SKA), en stalinistisk vänstergrupp bildad 1956 av den 1953 ur partiet utträdde, framträdande partimannen och f. borgarrådet Set Persson. Bo Gustafsson valdes till ordförande, Frank Baude till v.ordf. och Kurt Lundgren och Åsa Hallström till sekreterare, Bernt Westerberg till kassör och Nils Holmberg, som fick lägst röstetal av alla valda, till studiesekreterare.

KFml: Organisation och verksamhet

KFml:s organisation är enligt stadgarna uppbyggd på principen om demokratisk centralism, vilket i detta fall inneburit att avdelningarna lojalt följer fattade beslut även om man befinner sig i opposition, och att direktiven utgår uppifrån och rapporter nerifrån. I toppen av organisationen finns en förbundsstyrelse med ett arbetsutskott, därunder avdelningar, som idag torde uppgå till cirka 20 stycken, de största av dessa är eller var organiserade på cellbas, med 5-7 medlemmar i varje cell. Inledningsvis fanns krav på arbetsplikt, men det är tveksamt om denna fortfarande upprätthålls. I en av de tidigare större avdelningarna fungerade den demokratiska centralismen i praktiken på så sätt att varje fråga måste diskuteras i cellen och varje enskild medlems uppfattning redovisas och

skriftligt rapporteras till styrelsen innan frågan kunde tas upp på sektionmötet, vilket i realiteten innebar en i det närmaste absolut kontroll från styrelsens sida av de olika lokalavdelningarna/medlemmarna.

Rebellrevolten våren 1968 åderlät de större avdelningarna i Stockholm, Uppsala och Lund på ett stort antal medlemmar. Dessutom lämnade avdelningen i Malmö förbundet. I Lund exempelvis har medlemsantalet sjunkit från cirka 50 sedan våren 1967 till 17-20. Det sammanlagda medlemsantalet för hela Sverige torde idag uppgå till 300-600. Avdelningar finns i dag i Stockholm, Göteborg, Lund, Uppsala, Umeå, Östersund, Porjus, Gällivare-Malmberget, Luleå, Västerås, Borås och Hälsingborg. Grupper av mindre karaktär finns i Jönköping, Karlshamn, Trelleborg, Ystad, Norrköping, Gävle och Örebro.

KFml finansieras genom medlemsavgifter och inkomster från bok- och tidningsförsäljning. Medlemsavgifterna är idag 60 kr per år. Förbundet har två tidskrifter för yttre bruk. Det teoretiska huvudorganet är *Marxistiskt Forum (MF)*, vilken startades av Nils Holmberg i Göteborg sommaren 1965. Den hade då enkel stencilkaraktär. Fr.o.m. 1/66 överfördes *MF* till Uppsala och redaktör blev Bo Gustafsson, något som han alltjämt är. *MF*:s upplaga var 1/66 1.200 tryckta exemplar. Dagens upplaga överstiger antagligen relativt kraftigt denna siffra. Efter att ha varit utan tidskrift under ett och ett halvt år startade Nils Holmberg sommaren 1967 *Gnistan*, vars första nummer bara bestod av stencilerade folioblad. Holmberg är fortfarande redaktör för *Gnistan* som nu är KFml:s mera aktualitetsbetonade organ och numera trycks i offset. Upplagen är cirka 5.000. Av dessa säljs ca 1.500 ex i Stockholm, 1.500-2.000 i Göteborg med omnejd, 700-800 tillsammans i Lund och Uppsala – resten av försäljningen är spridd över landet.

Förbundet eller förbundet närstående personer äger två bokhandlar – Oktober i Stockholm (som är KFml:s huvudadress) och Danelius i Göteborg. Danelius tjänstgör som svensk agentur för kinesisk litteratur och tidskrifter samt har vidare förlagt Maos lilla röda. Eventuellt kan en del penningmedel överföras till KFml på detta sätt – men allt tyder i så fall på att summorna är högst begränsade. Av tidningsuppgifter (intervju i *Aftonbladet*) framgår att förbundets ordförande Frank Baude skall fungera som heltidsanställd funktionär och få en förbundsexpedition att arbeta från. Men fortfarande är KFml:s ekonomiska bas mycket begränsad.

Förbundets verksamhet har i stor utsträckning dominerats av framförallt försäljningen av *Gnistan* och *Marxistiskt Forum*, vilket säkert varit den mest påtagliga formen för utåtriktad aktivitet, samt dessutom av internt studiearbete. Studierna har främst varit inriktade på kommunismens klassiska företrädare, Lenin, Stalin och Mao. Av Lenin har i första hand inhämtats de tidiga verken om partiets strategi och uppbyggnad. Vidare har studerats Stalins *Leninismens problem* och *Om den dialektiska och den historiska materialismen*. Förutom Maos *Om praktiken* och *Om motsättningarna* har man läst KKP:s skrift om de fyra grundläggande motsättningarna i världen. Därutöver har i anknytning till KFml:s starka inriktning på hyresfrågan använts av Kurt Lundgren utarbetat material om bostadssituationen.

I anslutning till det senare har utförts två större men enligt uppgift föga framgångsrika aktioner på hyresfronten i Göteborg och Stockholm. Den senare avdelningen har vidare genomfört aktioner i samband med mål i Arbetsdomstolen och en demonstration mot LO. Vid andrakammarvalet utfördes den senaste utåtriktade aktionen i större skala, då många av avdelningarna delade ut flygblad om uppmaning till valbojkott.

KFml:s fackliga verksamhet är begränsad till avdelningarna i Göteborg och Stockholm. På dessa orter har man startat fackklubbar benämnda det Fria Fackföreningsfolket. Den tidiga fackliga linjen hade en viss ekonomistisk prägel, men har numer getts ett klarare politiskt innehåll som innebär front mot LO-byråkratin och socialdemokratin.

Vietnamrörelsen

Vietnamrörelsens allmänna politiska förutsättningar och funktion, samt sammankopplingen mellan kärngrupperna i KFml och Vietnamrörelsen har redan tidigare berörts. Här skall endast ett par ytterligare kommentarer göras. Redan på ett tidigt stadium drogs linjerna för Vietnamrörelsens senare utveckling upp. Innehållet i dessa linjer bestämdes dels av rörelsen! anknnytning till Clarté (och senare till KFml), dels av kampen mot det etablerade samhället och den pacifistiska frontlinjen från SKP/VPK:s sida. SKP:s tidiga agerande i Vietnamfrågan lämnade uppenbarligen fältet fritt inom FNL-grupperna för både politisk kritik och kamp mot VPK. Det blev av olika, ovan nämnda anledningar, KFml som kom att ta detta fält i besittning, därmed stärkande sin typ av ideologiskt inflytande bland många FNL-aktivister. Den av KFml med olika argument utförda kritiken mot revisionismen inom VPK fördes följaktligen på ett tidigt stadium in i Vietnamrörelsen.

En annan för FNL-rörelsen formativ frontlinje var som vi sett motsättningen till det etablerade samhället. Aktivisterna kom tidigt i konfrontation med polis och domstolar. Rörelsen kom kanske framförallt av denna anledning att definieras som revolutionär. Sköld Peter Matthis gav vid FNL-gruppernas andra riksmöte i januari 1967 en ideologisk motivering till denna uppfattning: 'Eftersom vår kamp (dvs FNL-gruppernas) bygger på solidaritet med den revolutionära klassen i Vietnam, är den revolutionär ... Det är inte en dålig sak att poliserna är ute efter oss, det är en bra sak. Det är ett gott tecken för det visar att vi är inne på rätt väg.' Men samtidigt skulle Vietnamrörelsen vara en frontorganisation, som kunde samla alla som stödde de tre parollerna: 'Stöd FNL på dess egna villkor. USA ut ur Vietnam. Bekämpa den amerikanska imperialismen.'

I masskampanjerna under Vietnamveckorna skulle så stora delar som möjligt av det svenska folket samlas till stöd för FNL:s kamp. Vietnamrörelsens dilemma var att den definierade sig själv som både revolutionär och frontorganisation. För en stor del av aktivisterna låg tyngdpunkten klart på det revolutionära momentet, vilket å ena sidan medförde en orientering/medlemskap i de då enda uttalade revolutionära organisationerna Clarté och KFml. Å andra sidan kom frontresonemanget, vilket framfördes av just dessa organisationer att uppfattas både som en oklarhet och begränsning. Häri låg bl.a. en av rebellrevoltens orsaker.

Kravet att Vietnamrörelsen skulle begränsas till en frontorganisation fastslogs framförallt av KFml, vilket genom intima personallianser via Clarté hade det avgörande inflytandet i alla de större universitetsorterna – Stockholm, Uppsala, Göteborg, Lund. Motivet härtill var att KFml sågs som det blivande revolutionära partiet i Sverige, till vilket det inte fick finnas några konkurrerande revolutionära rörelser, men däremot av KFml dominerade frontorganisationer. Vid ett hemligt möte i januari 1968 mellan alla de ledande i KFml:s förbundsstyrelse och representanter för FNL-grupperna i Stockholm, Uppsala och Lund diskuterades Vietnamrörelsens målsättning, varvid just VR:s roll som frontorganisation till KFml fastslogs. I ett konfidentiellt protokoll från mötet publicerat i Stockholms FNL-grupps interna Informationsbulletin i maj 1968 heter det bl.a.: 'Vi (dvs. KFml) driver Vietnamrörelsen för att organisera dem som sluter upp bakom Vietnamrörelsens paroller ... De som kommer in i Vietnamarbetet är i allmänhet till en början inte beredda att stödja KFml på alla punkter utan endast på de angivna punkterna. Om de som dras med i Vietnamarbetet inte organiserades i frontorganisationer med dessas begränsade krav, så skulle de antingen ge upp att arbeta eller så skulle de tas om hand av revisionister eller reformister ... kontakten med marxist-leninisterna inom frontorganisationen utvecklar dem successivt och så småningom kommer de att omfatta hela vårt program och eventuellt också söka medlemskap i KFml. Frontorganisationerna är att betrakta som förbundets verktyg för att nå massorna ...'

I Stockholm och Uppsala hade kanske också inflytandet en mer intrig- och mygelartad karaktär. Arbetsgruppen i Stockholm hade ingen formellt vald ledning, motiverat av demokratiska skäl, men däremot en i praktiken självvald ledning bestående av de i gruppen aktiva marxist-leninisterna. I dessa kretsar såg man enligt uppgift med oro på den omfattande nyrekryteringen från VUF, SF och i viss mån SSU. Att i praktiken dessa personer kring KFml hade det avgörande inflytandet var för många uppenbart, men förnekades alltid indignerat av medlemmarna i KFml. Konflikten mellan

detta mygel och de ultrademokratiska tendenser som utbildades inom arbetsgruppen var en annan av orsakerna till rebellrevoltens uppkomst.

Rebellrörelsen

I en notis i *Gnistan* hösten 1968 meddelades under rubriken 'Lössen skakade ur den röda fanans veck' att KFml:s förbundsstyrelse den 25 augusti beslutat att 'med omedelbar verkan utesluta den av den småborgerliga och kontrarevolutionära Mats Anderssonklickens ledda Malmöavdelningen ur Kommunistiska Förbundet marxist-leninisterna'. Uteslutningen innebar en konfirmering av arbetsutskottets suspension från den 29 juni. Styrelsen konstaterade att det i Malmöavdelningen inte fanns någon medlem som klart tog ställning för förbundet, och utstötte den därför i dess helhet.

På andra orter hade enskilda medlemmar uteslutits ur sina respektive avdelningar under våren och sommaren: åtta i Lund, tio i Uppsala, okänt men rätt stort antal i Stockholm. Uteslutningarna, som åtminstone vad Malmöavdelningen beträffar var en smula tvivelaktiga ur stadgesynpunkt, betydde i sig inget särskilt. En obönhörlig brytning hade redan tidigare skett, och de uteslutna hade rest eller instämt i parollen 'krossa KFml'.

Rebellrörelsen var en såväl till ursprung som karaktär högst heterogen företeelse. Dess utseende och förlopp varierade avsevärt mellan de orter där den utvecklades, Malmö-Lund, Stockholm, Uppsala. En teoretisk kritik som undan för undan utvecklats hos ledande 'veteraner' inom KFml förenades med en våldsamt opposition med antiauktoritära och rent antiintellektuella drag. Rekryteringen skedde i stor utsträckning bland de yngsta aktivisterna inom Vietnamrörelsen och KFml. Det sammanhållande i rebellrörelsen var just motsättningen till KFml, dess program, politik och ledning. Häftiga strider utkämpades även inom Clarté, FNL-rörelsen och Studentorganisationen SDS i Uppsala, men KFml betraktades hela tiden som huvudfienden. Under rebellstridens hastiga och häftiga förlopp blottades KFml:s avgörande svagheter. Organisationen kastades in i en kris som den ännu inte övervunnit.

En viktig punkt i rebellkritiken var att KFml hade bildats utan tillräcklig förberedelse, att den enighet som då uppvisats inte vilade på någon gemensamt accepterad analys utan snarast var av överslättande art. Redan från början opponerade några av stiftarna – fastän tyst – mot vad som utlades som förbundets huvudlinje. Kritiken tycks under hösten 1967 ha mognat mer eller mindre oberoende hos flera personer i vad som skulle bli de tre rebellorterna. Att den först kom till synligt uttryck i Malmö-Lund kan i någon mån ha geografiska orsaker. Där hade man tidigt börjat ta intryck av den linje som fördes fram i den danska tidskriften *Kommunistisk Orientering*, främst genom dess redaktör Gottfred Appel. Så småningom etablerades även direkta kontakter med denne.

Kärnan i denna linje är den s.k. mutaspekten av den svenska arbetarklassens situation. Denna försöker man underbygga med citat från Marx och Engels men i synnerhet Lenin, och Appel har lagt fram den med stor ihärdighet. Genom sin utplundring av de fattiga länderna anses imperialismen skapa extraprofiter med vars hjälp den kan passivisera, 'muta' arbetarklassen i hemländerna. Därmed blir arbetarnas direkta ekonomiska intressen knutna till det imperialistiska systemets bestånd, och den sociala frigörelsen i de fattiga länderna blir ett hot för både borgare och proletärer.

Att arbetarklassen i ett land som Sverige anses 'mutad' får en rad konsekvenser. En är att intressekampen, kampen för dagskraven, blir rent skadlig. Ur en sådan kamp växer nämligen inget revolutionärt medvetande utan endast ett korporativt. Kampen för ökade löner, lägre skatter osv. knyter arbetarna hårdare till det bestående systemet. Systemet bringas inte in i någon kris genom sådana krav därför att de i stor utsträckning kan uppfyllas, främst genom att man ytterligare ökar den koloniala utplundringen. Ett tillfredsställande av skärpta lönekrav i de imperialistiska länderna får alltså till konsekvens att man bryter den internationella solidariteten med de förtryckta. I detta läge, menar man, måste de kommunistiska organisationerna direkt och utan omvägar sprida ett revolutionärt medvetande. Deras kamp blir i första hand ideologisk. Detta skärper kraven på deras ideologi, enighet och organisation. Kvalitet blir viktigare än kvantitet.

På denna teoretiska grundval underkänns det mesta i KFml. Förbundet förnekar 'mutaspekten', vilket gör det oförmöget att utarbeta ett revolutionärt alternativ till reformismen. Det har en felaktig uppfattning om motsättningarna i ett imperialistiskt land när det vill gå i allians med småborgare mot monopolkapitalet eller försvara nationens integritet mot USA och EEC. Det har inte dragit lärdom av SKP:s misslyckande utan vill liksom det gamla partiet höja klassmedvetandet genom skärpt intressekamp. Dess syn på studentrevolten som främst en intressekamp är felaktigt. Det har avsiktligt hållit tillbaka det revolutionära medvetandet inom Vietnamrörelsen. I det vid sitt bildande otillräckligt förberedda förbundet råder byråkratisk centralism i stället för demokratisk, organisationen prioriteras framför ideologin, den numerära ansvällningen framför den ideologiska skolningen.

Under vintern 1968 hade i Uppsala en grupp med fäste i bl.a. KFml-avdelningens styrelse börjat kritisera förbundet i kulturevolutionära termer. Enligt den studerades och tillämpades inte Mao Tse-tungs tänkande tillräckligt utan de studier som bedrevs byggde på självfostran, samma metod som 'Kinas Chrusjtjov' stod för. Ledningen hade isolerat sig från basarbetet och förtryckt medlemmarna. Masslinjen hade inte tillämpats. 'Kulturrevolutionen är en korrigeringsrörelse i hela den revolutionära rörelsen', alltså även i den svenska, menade uppsalagruppen.

I mars – början av april sker ett ömsesidigt idéutbyte: Appellinjen förs ut i Uppsala och kulturevolutionen sprids till Malmö. Sedan händer mycket på kort tid. Rebellrörelsen sprids till Stockholm, där den snabbt får stor anslutning inom Arbetsgruppen för stöd åt FNL. Man upprättar röda garden. '9:e aprilrörelsen' bildas och proklamerar bl.a. ett totalt nedrivande av Clarté Långfredagen den 12 april hålls ett stort rebellmöte i Uppsala, och efter påsk har man möten så gott som varje dag. Den samtidigt pågående Vietnamveckan angrips på flera sätt och i samband därmed sprids rebellflygblad till allmänheten. 1 maj har Uppsalarebellerna en egen demonstration. I samband med kårhusockupationen gör rebellerna sitt sista offentliga framträdande. Sedan sluter man sig i grupper för ideologisk fostran som snart förfaller och slutgiltigt bryter samman under sommaren. Deltagarna utsätts ofta för stora psykiska påfrestningar. En del passiviserats helt, andra har sedermera sökt sig till FNL-grupper eller VUF. I Malmö, Uppsala och senare även Stockholm reorganiseras grupper som vidareutvecklar rebellrörelsens teoretiska kritik.

F.d. rebeller som i efterhand analyserat rörelsen har betonat dess antiauktoritära drag. Kanske tydligast inom Arbetsgruppen i Stockholm men även annorstädes hade det funnits en uppenbar klyfta mellan 'ledningen' och 'massorna'. En kader från Clarté och KFml hade framstått som auktoriteter i kraft av sina teoretiska insikter och politiska erfarenheter. Inom basorganisationerna, främst FNL-grupperna, rådde en stark inriktning på praktiskt arbete, penninginsamling, flygbladsutdelning osv. De anklagelser som av rebellerna riktades mot ledarna för att dessa skulle ha försummat basarbetet förefaller delvis oberättigade, men det är naturligt att den numerärt begränsade och med arbetsuppgifter från Clarté och KFml tyngda ledarkadern inte hann vara med överallt. Nu blev Mao Tse-tung den enda auktoriteten och i uttolkningen av honom hade ingen något försteg; citaten kunde läsas och förstås av alla. De 'falska auktoriteterna' föll. Nu stod förut anonyma medlemmar upp och talade på mötena. Flygblad skrevs och spreds av enstaka personer eller smågrupper. Också de 'veteraner' som valt rebellernas sida i striden kritiserades. Ett exempel på det är flygbladet BEKÄMPA DE FALSKA RÖDGARDISTERNA, som vände sig mot Malmöledarna Mats Andersson och Lennart Kanelind.

KFml-ledningen hade under vintern sökt bemöta den kritik som inifrån riktades mot förbundet och man höll sig underkunnig om utvecklingen. Men häftigheten i och omfattningen av rebellernas uppror måste ändå ha varit en överraskning. Hos de kvarvarande inom de drabbade avdelningarna blev den naturliga reaktionen att man lojalt slöt fronten för att bekämpa 'likvidatorerna'. Man visade ingen förståelse för rebellernas kritik utan överöste dem med invektiv – som dock fullt ut motsvarades av rebellernas egna. Man ville skilja 'uppviglarna' från de 'vilseförda kamraterna', men försöken att isolera de förra slog slint (uppdelningen var heller inte särskilt berättigad). Det var över huvud taget svårt för KFml-folket att göra sin åsikt hörd på de emotionellt laddade rebellmötena.

Rebellrörelsen nådde knappast andra grupper än akademiker och skolungdom. För erfarna arbetare inom KFml måste det som försiggick ha tätt sig högst främmande. På rebellorterna var dock verkningarna stora. Även andra medlemmar än de direkt uteslutna lämnade förbundet i samband med rebellstriden. KFml lyckades behålla ledningen över Clartéförbundet och De förenade FNL-grupperna, men särskilt Clarté medlemstal och slagkraft minskade avsevärt. Studentrörelsen blev inte den av Clarté och KFml ledda enhetsfront som man velat utveckla den till. över huvud taget vacklar fronttaktiken: KFml har mist den aura av framgång och dynamik som hjälpte det att ta ledningen i olika rörelser (VUF:s snabba framgångar förklaras till en del av KFml:s försvagning), och kritik och erfarenheter har fått en del av fronttaktikens förespråkare att tänka om. Rebellernas kritik verkar fortfarande, och den får rimligen lättare att tränga igenom ju mer KFml-medlemmarnas försvarsreaktioner från våren 1968 släpper.

Clarté

Svenska Clartéförbundet spelade en betydelsefull roll inför bildandet av KFml. Som tidigare berörts fördes en kamp mellan två fraktioner inom förbundet under åren 1963-1965. Under den tiden fördes i tidskriften Clarté en debatt om synen på Kina samt förhållandet till freds-rörelsen och anti-kärnvapenkampanjen. Den fraktion, som brukar kallas den 'kinesiska' tog hem spelet och den andra försvann ur förbundet. Den centergrupp, som fanns, upphörde 1966-1967 med aktivt arbete, eftersom den saknade plattform inom förbundet och inte kunde fortsätta sin verksamhet utan att ta ställning mellan de båda andra falangerna.

Av betydelse för utvecklingen inom förbundet blev den resa till Kina, som ordnades under sommaren 1966. Den mynnade ut i ett stort tidskriftsnummer om Kina, det hittills bästa som utgivits i Sverige. Den yngre kadern i de marxistiska sällskapen rekryterades framför allt inom Clarté och så småningom också inom FNL-rörelsen. Kritik av SKP framfördes i tidskriften allt oftare under 1967 och i nr 3/67 publicerade man Gilbert Murys kritiska artikel om franska kommunistpartiet i samband med att han lämnade det för att ansluta sig till den nybildade marxist-leninistiska organisationen i Frankrike. I tidskriften nämns dock aldrig de marxistiska sällskapen eller, senare, KFml.

När KFml bildats under midsommarkonferensen 1967 kom Clarté på sätt och vis i ett nytt läge. Clarté kunde inte längre betrakta sig som den enda revolutionära organisationen i Sverige. Det fanns nu en till. Det stod dessutom klart, att om ett parti skulle bildas var det inte Clarté som skulle utgöra grunden utan det nybildade KFml. Att clartéisterna inom KFml inte hade några invändningar mot detta får tillskrivas deras subjektivt upplevda, bristande politiska erfarenhet: man litade på veteranerna från SKP och följde deras råd och direktiv.

De ledande personerna inom Clarté var medlemmar av KFml och flera satt i KFml:s förbundsstyrelse. Att KFml betraktade Clarté som en viktig organisation framgår av dokumenten från midsommarkonferensen, där det heter: 'Clarté, vars klara ståndpunktstagande i många viktiga frågor och socialistiska skolningsarbete bland studenterna måste betraktas som viktiga bidrag till våra egna strävanden, bör också få verksamt stöd av oss. Detta bör ges bl.a. genom att unga medlemmar av vårt förbund ingår i och arbetar i Clartéorganisationer, att våra medlemmar prenumererar på tidskriften *Clarté*, stödjer Clartéförbundets aktioner och hjälper till att bland arbetarna och folket sprida kännedom om dess riktiga ståndpunkter och verksamhet.' Banden mellan de båda organisationerna var alltså intima men det dröjde fram till sent på hösten -67 innan några direkt öppna tecken på detta framträdde i Clarté. Till saken hör att Clarté under sommaren -67 ordnat en resa till Cuba, som ledde fram till att den kubanska ståndpunkten och Regis Debrays teorier började diskuteras ingående i förbundet, åtminstone i vissa sektioner.

Gentemot denna teoretiska debatt fördes fram en mer praktiskt politiskt inriktad linje. Denna kom till uttryck i att Clarté aktivt började intressera sig för studentpolitik och studenternas situation. Aktiviteten var koncentrerad till Uppsala, där hösten -67 ett studentparti bildades. Linjen att arbeta bland studenter vann anklang inom Clartéförbundet med ett undantag, Malmö och i viss mån Lund.

Situationen i dessa båda sektioner var dock speciell, vilket till en del beror på att det politiska läget i Lund alltid varit olika det som rått i andra städer med aktiv vänsterrörelse. Inom KFml i Lund fanns vid denna tid två fraktioner och förhållandet mellan dem var tidvis så spänt att en del medlemmar lämnade förbundet; endast ett besök av medlemmar i KFml:s förbundsstyrelse räddade då avdelningen i Lund från att spricka totalt. Samma fraktioner återfanns också inom clartésektionen i Lund, vilket där visade sig i olika inställningar till Clartés uppgifter bland studenterna.

Vid Clartés kongress våren -68 fördes från Uppsala fram en motion, där det hävdades, att Clartés främsta uppgift var att delta i studenternas intressekamp. Alla sektioner med ovan nämnda undantag slöt till en början upp kring denna paroll och en grupp från Lund utarbetade en längre teoretisk analys av intressekampens roll, detta som svar på kritiken mot intressekampen från den andra lundafalangen och Malmösektionen. Den praktiska konsekvensen av Uppsalasektionens motion skulle ha blivit, att Clarté bland studenterna drivit samma politiska linje, som KFml bland arbetarna: Clarté hade mer eller mindre blivit KFml:s studentorganisation. Nu ändrades motionen i sista stund av delegaterna från Uppsala, så att det slutgiltiga resultatet blev något mildare än det tidigare, då man helt och hållet koncentrerat sig på studenternas intressekamp.

Frågan om intressekampen och kongressen kom att bli en av upprinselferna till rebellrörelsen. Kritiken från Malmö riktade sig naturligtvis också mot KFml:s aktivitet, även om den då inte hade blivit allmänt känd inom förbundet.

Rebellrörelsen drabbade Clarté mycket hårt. De som stod kvar inom Clartéförbundet var i allmänhet medlemmar i KFml med kända sympatier för rörelsen (detta gäller i synnerhet dem som innehade ledande poster i Clarté). Verksamheten låg nere under diskussionerna om rebellerna och mynnade mot hösten ut i att Centralsekretariatet drog tillbaka erkännandet av sektionerna i Uppsala och Malmö.

Den av KFml inspirerade frontlinjen med tonvikt på intressefrågor för studenterna fortsatte under kampen mot UKAS. I Stockholm och Göteborg var den speciellt märkbar och i Göteborg var nästan hela arbetet koncentrerat på studentpartiet SDS. Denna inställning är fortfarande dominerande på dessa platser. I Lund är frontlinjen i praktiken uppgiven, eftersom förutsättningarna för en front mot UKAS saknades. Lundaavdelningen i KFml decimerades dessutom starkt efter rebellrörelsen och har aldrig lyckats få någon anslutning bland arbetarna. Den lundensiska linjen har därmed lett fram till motsättningar mellan Lund och Stockholm/Göteborg, där alltså frontarbetet fortfarande anses viktigast.

En 'tredje periodens' kommunism

KFml:s ideologiska position torde i sina huvuddrag framgå dels av dess historiska bakgrund, dels av förbundets konkreta verksamhet på olika områden. Båda dessa aspekter behandlas i andra avsnitt. I detta ska vi bara dra samman några trådar.

KFml:s plats i den kommunistiska rörelsens och dess schismers historia torde kunna bestämmas av två utgångspunkter. Som vi tidigare visat var KFml:s framväxt i allt väsentligt utifrån bestämt av den sino-sovjetiska konflikten och vietnamkriget. Genom den förra utkristalliserades den kärna som sedan skulle bilda KFml och som fortfarande efter dess första kongress i januari 1969 utgör dess ledning. Vietnamkriget och vietnamrörelsen gav denna kärngrupp dess politiska bas.

Det är viktigt att understryka att ursprungsgruppens pro-kinesiska inspiration hänförs till tiden före kulturrevolutionen. Den kinesiska hållningens centrala innehåll 1962-64, då den blivande KFml-gruppen utkristalliserades, gällde dels strategin i fredsrörelsen och kampen mot imperialismen, dels upprätthållandet av den marxist-leninistiska tradition som knätsats under Stalins era. KFml-kärnan har accepterat och stött kulturrevolutionen, men det är tydligt att den inte satt några avgörande spår. *Det är Kina som upprätthållare av den ortodoxa kommunistiska traditionen som haft störst betydelse för kärngruppen* och inte kulturrevolutionens ungdomliga och antibyråkratiska element.

Denna bakgrund har borgat för att KFml:s centrala kader inte fångats av den nyfrälsta ultramaoism som på många håll följt i kulturrevolutionens spår. Mao Tse-tung har rationellt uppfattats som en stor marxistisk teoretiker och politisk ledare, 'vår tids största marxist'. Jämfört med andra av Kina och Mao inspirerade publikationer i Västeuropa är det slående hur lite material av och om Mao och kulturrevolutionen som *Gnistan* och *Marxistiskt Forum* innehållit. Dock har *Clarté* som nämnts haft en omfattande dokumentation kring kulturrevolutionen och även några kommenterade texter. En markant proportion av materialet om Kina och Mao i *Clarté* och *MF* har dessutom skrivits av folk som våren 1968 lämnade KFml och blev rebeller. Ingen av KFml:s ledande ideologer – Gustafsson, Holmberg, Bylin – har exempelvis skrivit någon större text om kulturrevolutionen. Gustafssons korta förord till ett urval av Mao Tse-tungs politiska skrifter kännetecknas av en anmärkningsvärd distans och Maos teori framställs som 'i grund och botten ... en teori för den koloniala revolutionen'. (Mao Tse-tungs *Politiska skrifter i urval*, s. 15). En illustration till detta förhållande ges i *MF* 3/66 och 5/66. I numret 3/66 skriver blivande rebellen Hans Isaksson om Lin Piaos *Leve segern i folkkriget*, medan Bo Gustafsson skriver om *Det nya avtalet om företagsdemokrati*, och i nummer 5/66 behandlar samme Isaksson *Den stora proletära kulturrevolutionen*, medan Nils Holmberg frågar sig *Kan SKP förnyas?*

Det var internationella motsättningar och konflikter som var starkast pådrivande i att steg för steg föra Holmberg-Gustafsson-gruppen i fundamental opposition mot SKP:s ledning och aktuella politik. Men som vi sett var det en internationell problematik som pekade bakåt mot den kommunistiska rörelsens historia: kineserna var vid denna tid angelägna om att understryka sin roll som bärare av kontinuiteten i den ortodoxa kommunistiska rörelsen i kontrast mot de moderna revisionisternas avvikelser.

Den andra huvudlinjen utefter vilken man kan söka KFml:s ideologiska läge finns uttryckt i den uppgift som förbundet sätter sig: 'att förbereda återskapandet av ett marxist-leninistiskt parti i Sverige'. (vår kursiv). KFml ska Mao alltså bygga vidare på det gamla SKP. Men SKP från vilken period? När var SKP det som KFml vill bli imorgon? Nils Holmberg sammanfattar sin och KFml:s syn på utvecklingen (i broschyren *Vad vill Kommunistiska Förbundet* hänvisar Bo Gustafsson till Holmbergs nedanstående text, som därmed får anses representera en officiell KFml-ståndpunkt): 'I SKP:s historia kan tre huvudperioder klart urskiljas. Den första är perioden 1919-1929, varunder partiets politik präglades av opportunist, som ända fram till oktober 1929 dominerade dess ledning. Det var en period av stadig tillbakagång både ifråga om medlemsantal och inflytande. Den andra är perioden 1929-1943, under vilken marxist-leninisternas tidigare och av Komintern kraftigt understödda kamp mot opportunismen resulterade i att partiet äntligen började utvecklas som marxist-leninistiskt parti. Denna period var, trots de stora svårigheterna och det hårda motståndet som partiet mötte, en period av frammarsch. Den tredje perioden är perioden från 1943 och till 21:a partikongressen 1967, under vilken opportunismen åter tog överhand och partiet förföll ideologiskt, politiskt och organisatoriskt för att slutligen återvända till sin utgångspunkt och bli ett vänstersocialistiskt bihang till socialdemokratin'. (Nils Holmberg i *MF*, 3/67, s. 11).

Orsakerna till urartningen anger Holmberg (*MF* 3/66 och 3/67) vara de socialdemokratiska traditionerna i partiet: 'en stark men icke demokratisk centralism', och bristande ideologisk skolning. En nyckeltext som Holmberg ofta återvänder till och vars synpunkter han gör till sina är en text av Sven Linderot, (partiledare 1929-48), en jubileumsartikel till partiets 15-årsjubileum från 1932. Där framställs partiets huvuduppgift som 'att i praktiken fränkänna socialdemokratin ledarskapet för massorna', och den främsta lärdomen av partihistorien är 'att kampen för att övervinna de socialdemokratiska traditionerna måste fortsätta med energi utan hänsyn till person'.

KFml förankrade sig alltså i Linderoths linje från 1932. Det är nu nödvändigt att placera den linjen i den kommunistiska världsrörelsens historia. Det är ytterst anmärkningsvärt att Holmberg i sina många framställningar om SKP:s historia praktiskt taget fullständigt bortser från den dåvarande internationella situationen. Linderot skrev sin artikel i det skede av Kominterns historia som betecknas som *den tredje perioden* 1928-1934. Den första perioden varade till 1923 och känne-

tecknades av revolutionär offensiv, den andra 1923-1928 däremot var en tid av kapitalistisk konsolidering och fredlig samexistens. För den tredje perioden förutsade Kominterns 6:e kongress 1928 en akut kris för det kapitalistiska systemet vilket skulle föra till revolutionära situationer. I detta läge uppfattade man socialdemokratien som huvudfienden och det främsta hindret för de revolutionära krafternas utveckling. Vad man radikalt underskattade var samhällsstrukturens seghet i de utvecklade kapitalistiska länderna, vilken Gramsci däremot hade understrukt. Inte heller hade man förutsett fascismens framväxt och betydelse, och man undervärderade skillnaden mellan fascism och borgerlig demokrati. Den 'tredje perioden' kännetecknades av en sektarisk ultravänsterpolitik som bringade den kommunistiska rörelsen många nederlag såväl i Europa som i Asien. På Kominterns sjunde kongress 1935 lades kursen om till en bred folkfrontspolitik för att möta faran från fascismen.

Holmberg ser emellertid perioden 1929-43 som en enhetlig period. Hans historieskrivning noterar inte brytningen mellan den 'tredje perioden' och folkfrontseran utan anger rent allmänt 30-talet som SKP:s mest framgångsrika period som marxist-leninistiskt parti. Men i själva verket är det tydligt att det är den 'tredje periodens' (1928-34) kännetecken som Holmberg knyter an till och inte folkfrontsepokens samarbete med socialdemokrater och borgerliga demokrater. 1929 inträffade i SKP:s historia en avgörande händelse då partiet sprängdes. Den ledande gruppen, som i stor utsträckning formats i det Socialdemokratiska Ungdomsförbundet före 1917, skulle nu i hård strid mot de s.k. kilbomarna, bygga upp ett nytt Komintern-troget kommunistiskt parti i Lenins och Stalins anda och fritt från socialdemokratiska inflytelser. Holmberg och Senander satt i centralkommittén vid sprängningen. De spelade ledande roller i ett av de två partidistrikt – Göteborg – som den kominterntrogna delen fick med sig.

Den slutsats vi kommer fram till om KFml:s ideologiska förankring är att KFml kan betraktas som ett uttryck för 'den tredje periodens' kommunism av åren 1928-1934. Många av den periodens karakteristiska drag reproduceras i dagens KFml-politik: kampmetoderna mot socialdemokratien och vad Stalin kallade 'högerfaran' (revisionismen); parallellerna mellan dåtidens Röda fackopposition och dagens Fria Fackföreningsfolk, i båda fallen politisk kamp mot LO-byråkratin inom fackföreningsrörelsens ram; i båda fallen en våldsam sektarism parad med en ekonomistisk enhetsfrontslinje (det kanske bästa exemplet på detta är kontrasten mellan 27-majrörelsen och Clartés agerande i Stockholms studentkår; medan Clarté arbetade för 'Mao Tse-tungs tänkande', ville man förvandla 27-majrörelsen till en allmänt hållen frontorganisation).

Man skulle kanske kunna tro att eftersom KFml (och Clarté talar mycket om 'fronter' så är linjen rak tillbaka till 30-talets folkfrontsperiod; den anti-fascistiska kampen och, i Komintern-sammanhang, Dimitrovs teori och praktik. Det viktiga vad gäller KFml:s fronttaktik är att den så mycket mer anknyter till den fronttaktik som var ett centralt inslag i den 'tredje perioden'. Det var då frågan om enhetskommittéer, enhet på basplanet. En enhet som skulle förena de socialdemokratiska och kommunistiska arbetarna mot de socialdemokratiska ledarna och organisationerna. Folkfrontstiden innebar istället i detta avseende en övergång till en front mellan organisationer, partier, fackföreningar etc. Solidaritetsrörelsen med Spanien i många västeuropeiska länder liksom den antifascistiska kampen byggde i mycket på denna modell. Den enhetsfrontsideologi som styrde den kommunistiska aktiviteten efter Kominterns sjunde kongress 1935 är den som präglade SKP:s resonemang och taktik när man skrev under Nationalinsamlingen 1966. KFml:s frontidé har sin parallell i det tidiga 30-talets enhetskommittéer. Men genom att de senare fungerar i en annan situation idag har de blivit mer högerbetonade och ekonomistiska.

Linjen idag utmärks naturligtvis av vissa skillnader. Viktigast är impulserna från Mao Tse-tung, en marxist av helt annan kaliber än Stalin. Å andra sidan ökar Stalins betydelse stadigt i det nya KFml. Stalins arbeten om *Leninismens problem* och *Den historiska och dialektiska materialismen* används i studiearbetet och i den interna kommunikationen används ofta stalincitat som riktpunkter. Som tidigare påvisats är den politiska och historiska utvecklingslinjen hos KFmls förgrundsfigurer inte

precis snörrät. En av de viktigaste ideologiska förskjutningarna skulle kunna sammanfattas kring den förändrade inställningen till Stalin och den stalinistiska traditionen.

Inför SKP:s kongress 1964 hoppades Gustafsson och Holmberg på Hermanssons paroller om kamp mot storfinansen. Men ett par år senare ställs hoppet till Linderot och den 'tredje periodens' kommunism. I sin programreservation till 1967 års kongress understryker Gustafsson vikten av att programmet innehåller målsättningen, uttryckligen, om proletariatets diktatur, medan han något år tidigare, enligt uppgift, inte ansåg detta vara särskilt väsentligt. Gustafsson uttryckte tidigare som vi sett en kritik mot Stalin, denna har nu mildrats till 'fel i det praktiska genomförandet' av en principiellt riktig politik på det ekonomiska området, i nationalitetsfrågan och i klasskampen i Sovjetunionen (*MF* 4/68). Uppenbarligen har den nye ordföranden Frank Baude en mer positiv syn på Stalin, och i ett av *Gnistans* sista nummer publiceras ett upprop från en underjordisk stalinistisk grupp i Sovjetunionen.

Ortodox analys och ideologisk blockering

Karaktären hos KFml:arnas ideologiska produkter har bestämts av ovannämnda förankring i den ortodoxa kommunismen och perspektivet att det marxist-leninistiska partiet ska *återskapas*, samt naturligtvis författarnas personliga kvalifikationer. Tonvikten har legat på en inläring av marxismen-leninismens grundläggande principer. Detta är naturligt med tanke på att den uppgift KFml ställt är att återskapa SKP, och rätta till en avvikelse från den klassiska linjen under den 'tredje perioden'. För denna typ av ideologisk kamp är KFml:s ledande ideologer med sin grundliga beläsenhet i marxismens klassiker väl lämpade. På denna grundval har de både kunnat bekämpa småborgerliga och revisionistiska inslag i den nya vänstern, markanta framförallt i dennas tidigare skeden här i landet, och i SKP/VPK, samt kunnat hålla KFml undan avvikelser som drabbat flera andra nybildade marxist-leninistiska organisationer. De har inte som det franska UJC-ml i arbetarromantisk 'ouvrierism' radikalt underskattat studentrörelsens betydelse, och de har inte fallit för dansken Gottfred Appels förskjutning av Lenins begrepp om arbetararistokratin till att hela arbetarklassen i de utvecklade kapitalistiska länderna är integrerad och 'mutad'.

Appels uppfattning är ett utslag av icke-marxistisk ekonomism: en klass ideologi och praktik bestäms av dess inkomstnivå. Hans syn är imperialism och de imperialistiska superprofiterna, med vilka arbetarklassen 'mutas' så att den nationella utsugningen av dem inte längre har någon betydelse, skiljer sig från Marx som påvisade profitens ursprung och klasskampens förankring i utsugningsförhållandet mellan kapital och arbete i varje enskilt företag.

I användandet av absolut nödvändiga marxistiska grundprinciper för att avvisa olika revisionistiska föreställningar om hörnstenarna i kapitalismens ekonomiska och politiska system och för att strukturera ett statistiskt material ligger KFml-ideologernas styrka. Deras svaghet utgörs av en dogmatisk fixering vid enbart dessa principer, och speciellt hos Bo Gustafsson en mekanisk uppfattning av den historiska materialismen. Det är i och för sig inget ont i vitsar och ordstäv, men det är påtagligt hur de hos t.ex. Bo Gustafsson ofta spelar rollen för analytisk perspektivrikedom och självständiga slutsatser. Ur fixeringen vid klassikerna framspringer också en annan svaghet hos KFml, nämligen oförmågan att uppfatta och förklara problem i den senkapitalistiska situationen, vilka karakteriseras av att de ligger *utanför* det klassiska schemat. Man kan ofta på ett schematiskt sätt fastslå de generella och abstrakta dragen i det kapitalistiska samhället men förmår inte gripa det specifika och konkreta i detta samhälles karaktär. Ett tecken på detta är att KFml inte förmått uppfatta och tillgodogjort sig de betydelsefulla bidrag som gjorts av framträdande marxister i Frankrike, Italien, England, USA. (Althusser, Poulantzas, Mandel, Perry Anderson, Sweezy m.fl.) Häri ligger säkert en av de avgörande orsakerna till att KFml inte gjort några inträngande analyser av SKP/VPK, SUKP och stalinismen, den nya internationella situation som Vietnamkriget skapat, det svenska samhällets och den svenska socialdemokratins specifika karaktär, eller rebellrörelsen.

En betydelsefull blockering för vetenskapliga marxistiska analyser och utvecklingsbar politisk praktik utgör KFml:arnas (i något olika grad) stalinistiska orientering. Det är riktigt att det är

omöjligt att bara försöka stryka Stalin ur historien eller att förklara Stalintiden med det billiga och intetsägande uttrycket personkult. Men den nya stalinismen innebär ett annat sätt att radera i historien där den bolsjevikiska tjugotalsdebatten och stalinismens historiska förutsättningar och grundvalar försvinner och ersättes av en efterhandskonstruerad rak linje mellan Lenin och Stalin. Att som Holmberg gör hänföra problemet med den icke-demokratiska centralismen i SKP enbart till den socialdemokratiska traditionen är vidare inte bara falsk historieskrivning. Det är ett exempel på en blockering för en nu nödvändig grundläggande självkritisk prövning av den kommunistiska rörelsens teori och praktik i Europa efter Lenin och oktoberrevolutionen.

Den stalinistiska blockeringen får sin klaraste konsekvens i KFml:s svårigheter att förklara och datera revisionismens uppkomst i SKP och Sovjetunionen. Samma modell används i båda fallen. En hotande faktor – den socialdemokratiska traditionen respektive de borgerliga byråkratiska elementen – en ledande person som för en principiellt riktig linje, även om han begår vissa fel, och som strävar efter att bekämpa den hotande faktorn men inte bemödar sig tillräckligt – Linderot respektive Stalin. Revisionismen bryter ut för fullt när den ledande faller ifrån. (Om SKP Holmberg i *MF* nr 3/66 och 3/67. Om Sovjet Gustafsson i *MF* 4/68). Denna modell låter sig svårligen betecknas som marxistisk. Det är denna bräckliga historiska konstruktion som ska bära upp de våldsamma anklagelserna som KFml nu riktar mot de partier som de för några år sedan var med i eller förbundet med. VPK t.ex. 'slår vakt om monopolkapitalets herravälde' och hör till 'folkets fiender' (ledare i *MF* 3/68, s. 2 och 4); i Sovjet råder ett 'statskapitalistiskt system' där 'i praktiken ingenting alls' skiljer det härskande skiktet från den härskande klassen i de kapitalistiska länderna och där revisionismen antar 'imperialistiska och fascistiska drag'. (*MF* 4/68, s. 23, 41, 45). KFml relaterar sig själv i förhållande till revisionismen i VPK och SUKP som marxist-leninistiska kämpar. Därför är det både paradoxalt och anmärkningsvärt att KFml inte hittills på ett marxistiskt och leninistiskt sätt kunnat fånga den utveckling och formulera den fråga som man ser sig själv som ett svar på.

Till en betydande del torde KFml:s framtid säkert avgöras av dess ideologiska utveckling. En dogmatisk renlärighet kan vara tillräcklig för att under gynnsamma politiska konjunkturen skapa en marxist-leninistisk organisation. Den är knappast tillräcklig för att leda klasskampen till en proletär revolution, ännu mindre en framgångsrik sådan, i det i många avseenden särpräglade kapitalistiska samhälle Sverige är. Både till sin ideologiska förankring i ortodox kommunism och den politiska bakgrunden hos den ledande kadern är sannolikt KFml också oförmöget, att i den nya politiska situation som Vietnamkriget öppnat i Västeuropa, även på kort sikt bli det revolutionära kraftcentrum som för närvarande saknas i Sverige. KFml:s försök att återupprepa den sekteristiska 'tredje periodens' kommunism under Stalins och Linderots tid svarar varken mot de politiska eller teoretiska behov med vilka Sverige och övriga Västeuropa idag är havande.

Å ena sidan begränsar den teoretiska och organisatoriska ortodoxin möjligheten att dels adekvat förklara senkapitalismens specifika motsättningar och maktförhållanden, samt dels i större utsträckning samla de nya radikala krafter som frigjorts. Å andra sidan utesluter samma ortodoxi en konsekvent kulturrevolutionär 'maoisering' av förbundet, vilket redan avsatt den första förlamande organisatoriska striden (rebellrevolten). Med en omskrivning kan sägas att KFml projicerar det förflutna på nutiden i en brytningsperiod då nuet i flera avseenden måste befrias från det förflutna. Detta är förbundets avgörande svaghet och inre motsättning.

Speciellt efter rebellrevolten våren 1968 har KFml också i allt högre grad börjat uppvisa den politiska sektens olika kännetecken. Motståndarna bemöts med ett våldsamt och uppjagat språkbruk, där skällsorden ersätter den distanserade analysen. En påvisad oförmåga att begripa och förklara sin egen position och roll, samt framförallt att se relativt på denna. Den därmed sammanhängande föreställningen att ha monopol på den revolutionära uppgiften. Kompensationen av sin egen litenhet med ohejdad voluntarism – 'vi kan bara Användningen av klassikerna till interstrider, (jfr Maos lilla röda), istället nödvändig analys. Upplevelsen att man är så pass övervakad att man måste ha hemliga kongresslokaler.

Fortsätter den inledda stalinistiska orienteringen kommer KFml: s svårigheter att ytterligare förstärkas. Den ortodoxa 'tredje periodens kommunism under Stalins och Linderots tid är en modell av högst begränsat värde – den lyckades inte heller genomföra någon socialistisk revolution i Europa (om vi undantar det speciella läget i Östeuropa efter 1944), och den har idag mynnat ut i olika former av revisionism. Även om kapitalismens och imperialismens nederlag i andra länder kommer att förändra betingelserna i vårt land ställer en pr revolution uppgifter och krav av ett omfattande slag att de svårligen kommer att kunna uppfyllas av KFml i dess nuvarande utformning.

Artikeln har utarbetats av: Lennart Berntson, Hans Johansson, Anders Löfqvist, Gunnar Olofsson, Gunnar Persson, Gunnar Sandin och Therborn. Den bygger på intervjuer, diskussioner, tidskrifter, bulletiner, flygblad och internt material av olika slag.

KFml svarar – ur *Zenit* nr 15 1969

Zenit och Kommunistiska Förbundet

I nr 12 publicerade tidskriften *Zenit* en 'presentation' av Kommunistiska förbundet marxist-leninisterna (KFml), Clarté och De Förenade FNL-grupperna. 'Presentationen' var ett illa dolt angrepp på de tre rörelserna.

Artikeln hade givits formen av en 'objektiv' redogörelse för den revolutionära utvecklingen i Sverige under 1960-talet, där *Zenit*-författarna särskilt knutit upp den revolutionära utvecklingen i Sverige till den internationella utvecklingen och till några ledande KFml-ares agerande. På grundvalen av sin 'undersökning' drog *Zenit*-författarna den slutsatsen att KFml var 'stalinistiskt' och 'ortodox', varför de uppgifter och krav som en proletär revolution ställer i Sverige är 'av ett sådant omfattande slag att de svårligen kommer att kunna uppfyllas av KFml i dess nuvarande utformning' (s. 23).

Detta är *Zenit*-författarnas slutsats om KFml. Innan vi går över till att skissera den metod som *Zenit*-författarna använder skall vi kort erinra om ett par viktiga fakta, som kanske hjälper läsaren att lättare få en smula perspektiv på *Zenit*-artikeln och 'nyvänsterns' angrepp på marxismen-leninismen. 1965 utgav bl.a. två av artikelns författare, Göran Therborn och Gunnar Olofsson, en bok som då väckte en förhållandevis livlig debatt, nämligen *En ny vänster*. Den debatten kom bl.a. att föras mellan marxist-leninisterna i Clarté och opportunisterna kring *Zenit*. I boken redovisade opportunisterna sin anti-kommunistiska inställning, som bl.a. tog sig uttryck i deras värdering av leninismen. De beskrev sålunda t.ex. leninismens alltmer omfattande segrar som 'leninismens världsomspännande fiasko' och karakteriserade den t.o.m. som den 'primitiva leninismen'. I boken förde de vidare fram socialdemokratien som ett 'arbetarparti', vilket skulle inifrån omdanas för att sedan ge sig i kast med att bygga socialismen i Sverige. Marxisterna inom Clarté, bl.a. Bo Gustafsson och Gunnar Bylin, tog upp kampen mot opportunisternas 'socialism' och för leninismen. *Zenit*-författarnas funktion *då* var att avlänka den radikala oppositionen inom socialdemokraternas led och försöka slå undan marken för de revolutionära tendenser, som då började visa sig, bl.a. inom Clarté och SKP. Men opportunisternas försök var förgäves. Den snabba utvecklingen efter 1965 gav marxisterna *rätt* i allt väsentligt och opportunisterna *fel* i allt väsentligt. Opportunisterna hamnade i utvecklingens kölvatten, där de utan framgång försökte svärta ned leninismen och propagera socialdemokratismen. (Det är av stort intresse att ta del av polemiken, t.ex. Gunnar Olofssons artiklar 'Lenins barnbarn och arvsynden' (*Zenit* 2-3/66) och 'Den nya vänstern och holmbergianerna' (*Clarté* 4/66), Göran Therborns artikel 'En kritisk replik till Bylin' (*Zenit* 4/66) och Bo Gustafssons artiklar 'Små klara himla-bloss' (*Clarté* 4/66) och 'Nyvänstern slår till' (*Clarté* 5/6/66) samt Gunnar Bylins artiklar 'Unghegelianismen gör come-back?' (*Clarté* 4/66) och 'Några kritiska kommentarer' (*Zenit* 4/66)¹. Dessa artiklar bekräftar utan att möjligheten till ringaste tvivel kvarstår vår ovan anförda slutsats. Om detta alltså var deras roll i klasskampen *då* har denna roll till sitt väsen och till sin klasskaraktär inte förändrats det minsta till vad som *nu* är fallet. Skillnaden är bara den att opportunisterna efter sitt förra fiasko ändrat formen för sitt angrepp på marxist-leninisterna. Nu har man tvingats svälja leninismen (se *Zenit* nr 13) och avsvära sig all sympati för socialdemokratismen. I motsats till vad man *då* sade, talar man *nu* om nödvändigheten att bygga ett kommunistiskt parti, men skyndar sig att i nästa andetag tala om att förutsättningarna saknas ännu på lång tid för att göra det i Sverige. De talar om marxismen-leninismen, men antyder i nästa ögonblick att det är en så svårtydbar term att det är omöjligt att kalla sig marxist-leninist, samt hävdar i strid mot fakta att det inte finns någon marxist-leninistisk organisation i Sverige (se *Zenit* nr 13). I vetskap om att alltfler ser KFml som alternativet till de fem borgerliga partierna och som det kommande revolutionära svenska kommunistpartiet, ser sig opportunisterna nödsakade att än en gång försöka hejda den revolutionära utvecklingen i Sverige. Detta har bl.a. lett till artikeln 'Kommunistiska Förbundet marxist-leninisterna (KFml)' i *Zenit* nr 12.

¹ Se [Nyvänsterdebatten](#) där alla inlägg finns sammanställda – Red

Som vi tidigare nämnde är artikeln hållen i en 'objektiv' och 'vetenskaplig' ton och anda. Den utger sig för att redovisa 'sanningen' om KFml och 'bevisa' varför KFml inte kommer att kunna skapa ett revolutionärt svenskt kommunistparti. Men metoden och innehållet i artikeln är bara skenbart objektiva och vetenskapliga. I grund och botten är den metod *Zenit*-författarna använder lika med den borgerliga 'vetenskapliga' metoden för att fastställa sociala händelser och processer. Ett mycket slående faktum är att *Zenit*-artikeln då den skisserar KFml:s uppkomst och utveckling i stor utsträckning bara relaterar det till vad man kallar 'kärngruppen inom KFml' och inte med ett ord nämner den svenska *klasskampen*, vars skärpning är den *avgörande* orsaken till KFml:s uppkomst. Man erinrar sig osökt alla borgerliga beskrivningar av t.ex. hur Rysslands socialdemokratiska arbetarparti bildades, där hela förloppet framställs som om det berodde uteslutande av att det vid denna tid och på denna plats fanns en person, Lenin, som måste få utlopp för sina organisatoriska genidrag, medan beskrivningen inte med ett ord omnämmer den skärpta klasskampen i Ryssland som *nödvändiggjorde* att det bildades ett kampdugligt arbetarparti. Men frånsatt att *Zenit*-författarna 'glömmer' klasskampen, tar de upp de fakta, som de utvalt, på ett förvrängt och 'klasslöst' sätt. Ett bra exempel är den 'sino-sovjetiska konflikten'. *Zenit*-författarna omnämner den som en av de tre 'skeenden och konflikter' som bidragit till att 'utkristallisera' KFml:arna, Men därvid förblir det. De nämner den gång på gång, men visar aldrig 'konfliktens' reella *politiska innehåll*, drar aldrig skiljelinjerna mellan de två principiellt motsatta ståndpunkterna i den världskommunistiska rörelsen och blir därför ur stånd att förklara *varför* inställningen i 'den sino-sovjetiska konflikten' är en vattendelare *i hela världen* mellan äkta och falska kommunister. I grund och botten rör sig 'den sino-sovjetiska konflikten' om frågan vilken linje man skall följa, den marxist-leninistiska, som företräds av kineserna, eller den borgerliga som företräds av Sovjetledarna. *Zenit*-författarna framställer KFml:s ställningstagande för Kina som dikterat av att Nils Holmberg befunnit sig i Kina vid olika tillfällen och att Clarté 1966 ordnat en resa dit. Vi har svårt att se skillnaden mellan den borgerliga uppfattningen, att marxist-leninisterna skulle vara 'kineser' och *Zenit*-författarnas uppfattning att 'vid årsskiftet 1963/64, dvs inför SKP:s 20:e partikongress, då Hermansson väljes till partiledare, är de båda kärngrupperna i det blivande KFml redan utkristalliserade. *Det som har fört dem i opposition är i båda fallen intryck av den rysk-kinesiska konflikten och polemiken.*' (s. 7, sp 11). Varför bara 'de båda kärngrupperna' påverkades i marxist-leninistisk riktning av 'konflikter och polemiken' men inte Hermansson & Co – det lämnar *Zenit*-författarna helt oförklarad. Detta exempel är signifikant för hela artikeln och ger 'nyckeln' till hur man skall läsa *Zenit*-författarnas alster: Historieskrivningen är borgerlig till sin metod och inställning. Därför blir nästan 'inte en siffra, inte en bokstav rätt' vad gäller KFml:s förflutna, närvarande och framtid. Detta faktum tog vi upp i en artikel i *Marxistiskt Forum* 3/69, 'Zenit och KFML'.

I *MF*-artikeln påvisade vi, att *Zenits* angrepp *objektivt* återspeglar monopolkapitalets behov av att slå ned varje försök från folkets sida att skapa sig ett revolutionärt kommunistiskt parti. Uppgiften är för monopolkapitalet så mycket väsentligare, som KFml utvecklats och fortsätter att utvecklas språngartat. En omfattande studieverksamhet har enat medlemmarna och dragit med många intresserade och sympatisörer i studiearbetet. Vår press når allt fler och förbundets ståndpunkter börjar studeras och omfattas i ständigt ökad utsträckning. Med Röd Front-demonstrationerna, där deltagarantalet kraftigt ökat, har KFml inför hela det svenska folket demonstrerat var skiljelinjen går mellan den revisionistiska och reformistiska arbetarrörelsen å ena sidan och den revolutionära å den andra. Våra flygblad inför andrakammarvalet 1968 och flygbladskampanjen i samband med avtalsrörelsen har nått en stor del av den svenska arbetarklassen, som därmed kan övertyga sig om att KFml i motsats till de fem borgerliga riksdagspartierna, ställt sig på arbetarklassens och folkets sida. Allt detta är ytterst ovälkommet för monopolkapitalet och något som på litet längre sikt hotar hela det kapitalistiska samhället. Den tendens som KFml representerar måste stävjas. Och si! I ledningen för den 'socialistiska tidskriften' *Zenit* känner man sig lika oroad över KFml:s framgångar och snabba frammarsch. Därför publiceras ett angrepp mot KFml, där man försöker måla KFml i svart, framställa det som 'ekonomistiskt', 'sekteistiskt', dogmatiskt', osv., ge sken av

att KFml är resultatet av en konspiration från Bo Gustafssons och Nils Holmbergs sida etc., etc. Det saknas ingen ingrediens i den antirevolutionära och anti-kommunistiska brygden.

I *MF*-artikeln visar vi vidare att de sju *Zenit*-författarna tvingas vanställa bilden av KFml på grund av sin i grund och botten borgerliga klasståndpunkt. Att författarna själva skulle förneka sin borgerliga klasståndpunkt betyder ingenting. Det gör också den reaktionäraste socialdemokrat. *Objektivt* står *Zenit*-författarna på monopolkapitalets sida, vilket också slår igenom i hela deras syn på KFml och inte kan göra annat. De tvingas förvränga t.o.m. enkla fakta och är oförmögna att förstå ens de enklaste betingelser under vilka arbetarklassen har att föra sin kamp. *De ägnar KFml 19 sidor utan att nämna motsättningen mellan den moderna revisionismen och marxismen-leninismen!* Det mesta i *Zenit*-artikeln består av obevisbara påståenden och antydningar. Men på två punkter bemödar man sig att försöka visa sina teser.

Den första tesen har vi redan berört och den gäller att KFml skulle ha uppkommit ur 'internationella motsättningar och konflikter'. Men detta är oriktigt. KFml har uppkommit som ett svar på arbetarklassens krav på ett revolutionärt kommunistiskt parti som skall leda dess kamp mot monopolkapitalet och för socialismen. Utan att organisera sig genom sitt eget parti kan inte arbetarklassen lösa denna uppgift. Därför har KFml bildats. KFml har *inte* bildats för att lösa den 'sino-sovjetiska konflikten', för att driva USA-imperialisterna ut ur Vietnam eller för att fungera som propagandaorganisation för den ena eller andra sidan i olika internationella motsättningar. Givetvis inspireras vi av det internationella proletariats framgångar. Men KFml kommer inte en millimeter på väg om det inte använder dessa för att driva den *svenska* klasskampen framåt. Detta är mycket lätt att förstå. Men *Zenit*-författarna förtiger förhållandet.

Den andra tesen gäller att KFml skulle ha 'förankrat sig i' SKP:s linje från 1930-talet. Som bevis anförs en artikel av Nils Holmberg, 'Lär av det förflutna för framtiden' i *MF* 3/1967. I denna artikel slår kamrat Nils Holmberg fast att SKP 1929-1943 genomgick en positiv och riktig utveckling. Särskilt undersöker NH en artikel av Sven Linderot, 'Partiet 15 år', som anger riktlinjerna för SKP:s politik under denna period. NH visar att SKP:s framgångar under denna tid berodde på att partiet fränkände socialdemokratin ledarskapet över massorna och själv tog itu med att leda och utlösa klasskampen. För att lyckas med detta *strävade* partiet efter att ställa sig på marxismen-leninismens grund och hade även viss framgång. Därav dess frammarsch. Men att framgångarna bara var partiella visade sig senare, när partiet från och med 1944 i allt hastigare takt började förfalla och gå tillbaka på grund av att det avsvor sig den ena marxistiska principen efter den andra. Men vi behöver för vårt närvarande syfte inte gå djupare in på den saken. För att uppnå de historiska mål som KFml ställt upp inför det svenska folket, måste förbundet studera och tillägna sig alla det svenska klassamhällets väsentliga fakta. Därvid är det naturligtvis viktigt att studera den svenska arbetarrörelsens negativa *och* positiva erfarenheter för att undvika att upprepa de negativa och för att lära av de positiva. Det faktum att vi studerar SKP:s historia under t.ex. 1930-talet betyder naturligtvis inte, att vi skall skapa precis ett sådant parti, som de dåvarande marxist-leninisterna hade som mål. Vi studerar också klasskampen under t.ex. 1800-talet men det betyder naturligtvis inte att vi skall skapa ett parti som anknyter till 1800-tales klasskamp. KFml utgår från klasskampens fakta på *1960-talet* och skall skapa ett parti som leder arbetarklassen i dess nuvarande och framtida kamp mot monopolkapitalet. Det är också mycket lätt att förstå för den som det allra minsta bemödar sig om att göra det. Men *Zenit*-författarna förvränger här, som på så många andra ställen det riktiga förhållandet. För ett vidare studium av dessa punkter får vi hänvisa vår läsare till *MF* 3/1969.

Frågan om 'stalinismen'

Zenit-författarna bemödar sig om att utmåla KFml som 'stalinistiskt' och 'nystalinistiskt'. Vi vågar väl anta att dessa beteckningar representerar ett försök att tala om, att KFml förutom Marx, Engels, Lenin och Mao Tse-tungs teorier och erfarenheter också försöker tillämpa och lära sig av de erfarenheter och teorier som Stalin presenterat. I så fall har *Zenit*-författarna för en gångs skull rätt. Men

i detta avseende är inte KFml unikt. Vi har samma uppfattning om Stalin som alla marxist-leninister i hela världen. Kinas kommunistiska parti (KKP) och Arbetets parti i Albanien är också i detta avseende 'stalinistiska' och 'nystalinistiska'. Också Kinas kommunistiska parti och Arbetets parti i Albanien uppvisar en 'stalinistisk blockering' i samma avseende som KFml. Enligt *Zenit*-författarna är således de enda två partier som lyckats konsolidera och utveckla sin revolution och därmed också marxismen-leninismen 'stalinistiska' och 'nystalinistiska'. Är det det faktum, att *endast* dessa två nystalinistiska partier har 'blockerat' kapitalismen i de socialistiska länderna, som oroar *Zenit*-artikelns författare?

Hur skall vi då riktigt värdera Stalin? KFml har noggrant ställt Stalins förtjänster mot hans fel. Vi sticker inte under stol med att Stalin begick vissa fel. Delvis berodde felen på Stalin själv men lika ofta berodde de på förhållanden som Stalin inte kan lastas för. Felen kan mycket kort anges som (1): Stalin underkastade inte motsättningarna under socialismen en tillräckligt ingående analys för att klart kunna fastställa distinktionen mellan motsättningar inom folket å den ena sidan och motsättningar mellan folket och folkets fiender å den andra. Därför begick Stalin en del misstag vid handläggningen av dessa motsättningar på så sätt, att motsättningarna i några fall sammanblandades, och (2): Stalin gav en del utrikespolitiska råd som inte var underbyggda med tillräckligt mycket fakta. Därför var dessa råd i några fall felaktiga. Men Stalin medgav sina fel och gjorde självkritik för dem. Enbart det faktum att han gjorde självkritik för sina fel gör att felen inte får ses som det väsentliga i Stalins politiska linje, då det röjer hans allvarliga inställning till marxismen-leninismen. (Se vidare Bo Gustafssons efterskrift till nyutgåvan av J. Stalin, *Den dialektiska och historiska materialismen* (Bokhandeln Oktober, Stockholm 1968), s. 58-60.)

Vilka var då Stalins förtjänster? Före oktoberrevolutionen anslöt sig Stalin omedelbart till Lenin och hans linje. Under sin ständiga kamp mot det tsaristiska förtrycket deltog Stalin i partiarbetet på många olika platser i Ryssland, där han överallt försvarade och förfäktade bolsjevismen mot olika reformistiska och revisionistiska riktningar. Han blev medlem av centralkommittén och tilldelades den viktiga posten som redaktör för *Pravda*. Vid oktoberrevolutionen, som leddes av två femmannakommittéer, en politisk och en militär, var Stalin den *enda* som ingick i båda kommittéerna. 1922 blev Stalin partiets generalsekreterare. Stalin hade således redan under Lenins tid dokumenterat sig som dennes politiske arvtogare.

Det var därför bara naturligt att Stalin från 1924 (efter Lenins död) kom att leda det unga Sovjetunionen. Den kamp som Sovjetunionens kommunistiska parti under Stalins ledning tvingades föra för att leda socialismen framåt tog sig många former. På 20-talet stod striden mellan å ena sidan Stalins linje om det socialistiska uppbygget enligt leninismen och å den andra Trotskijns linje om att militarisera arbetet och ekonomin, förstatliga fackföreningarna, tillåta fraktioner att bildas *inom* partiet osv., osv. Hade Trotskijns linje segrat hade socialismen i Sovjetunionen aldrig överlevt 1920-talet. Men det gick inte så. Stalins linje segrade. Industrialiseringen skedde efter leninistiska principer. På samma sätt med kollektiviseringen. Trotskij framställde bönderna som en enda reaktionär massa, som nödvändigtvis måste motsätta sig socialismen. Stalin följde även här Lenins linje och knöt bandet mellan böndernas huvudmassa (det viktiga 'förbundet med medelbonden') och arbetarklassen. Dessa två klasser drev sedan socialismen i Sovjetunionen framåt. På samma sätt med socialismens seger i ett enskilt land. Stalin hävdade mot Trotskij att de ryska bönderna och arbetarna själva besatt kraft nog för att bygga socialismen i Sovjetunionen, medan Trotskij talade om att detta var omöjligt utan 'direkt statligt stöd från det västeuropeiska proletariet'. Stalin enade partiet och det ryska folket bakom sin linje och säkrade det fortsatta uppbygget. På alla punkter bekräftade sedan uppbyggets praktik riktigheten av Stalins och leninismens linje.

Men trotskismen som form för borgarklassens inflytande inom arbetarrörelsen är en hydra med många huvuden. Den gav sig snart till känna igen, företrädd av män som Zinovjev, Kamenev, Bucharin m.fl. Under 30-talet samlades den kontrarevolutionära oppositionen i Sovjetunionen kring trotskismen, så att också 30-talet till stor del kom att upptas av en kamp mot trotskismen. Särskilt efter mordet på Kirov 1934 och den internationella fascismens frammarsch, då trotskismen lärer

sig med fascismen, tog sig kampen alltmer tillspetsad form. De värsta förbrytarna ställdes mot slutet av 1930-talet inför rätta och avrättades, sedan de direkt och indirekt deltagit i mord, sabotage, stöld, anslag mot ledande kommunisters liv osv., osv. Genom den oförtröttliga kampen mot kontrarevolutionen befriade sig Sovjetunionen från sin presumptiva femte kolonn. Sovjetunionen var det enda land, där nazisterna inte kunde upprätta en fascistregering. Den som ledde och inspirerade kampen mot kontrarevolutionen var Stalin. Det var en insats av världshistorisk betydelse. Under det anti-fascistiska kriget stod Stalin som överbefälhavare för Röda Armen i spetsen för sovjetfolkets och de andra folkens kamp mot den internationella fascismen. Sovjetfolkets uppoffrande och inspirerade kamp var en förebild för alla världens folk och den viktigaste insatsen i krossandet av fascismen. Efter kriget ledde Stalin återuppbyggnaden och stod i spetsen för kampen mot USA-imperialismen.

Detta är i korthet Stalins förtjänster. Om vi så ställer förtjänsterna mot misstagen blir det inte svårt att avgöra vilken vågskål som väger tyngre. Förtjänsterna överväger misstagen. Var och en som ärligt bemödar sig om att söka sanningen om Stalin kommer att komma fram till detta resultat, såvida han anser socialismens befastande vara önskvärt. Men denna metod vill Zenit-författarna inte höra talas om. De tycker i stället om att svänga sig med fraser såsom 'stalinistisk', 'nystalinistisk' och 'stalinistisk blockering', som bara representerar deras egen borgerliga inställning till Stalin och till socialismen. KFml som intar en marxist-leninistisk ställning till Stalin, studerar därför följderiktigt Stalins banbrytande arbeten och KFml kan känna sig hedrat om det hunnit så långt i dessa studier att det blir utskällt för att vara 'stalinistiskt'.

Frågan om ortodoxin

Zenit-författarna gör stort nummer av att KFml skulle vara 'ortodoxt' och 'sektariskt'. De bemödar sig dock inte heller på den punkten att visa varför de hyser denna uppfattning. Zenit-författarna påstår bara. Vi får försöka ana oss till vad de avser. I stället för studium av klassikerna rekommenderar Zenit-författarna en räkka 'framträdande marxister': revisionisterna Althusser och Poulantzas, trotskisten Mandel, socialdemokraten Perry Anderson, castristen Sweezy, 'm.fl.' Om orsaken till KFml:s 'ortodoxi' skulle ligga i att vi inte ställer olika moderna småborgerliga socialister lika högt eller högre än klassikerna, så är beskyllningen från Zenit-författarnas sida riktig. I den mån vi studerar småborgares uppfattningar av hur arbetarklassen och dess parti skall föra klasskampen, läser vi dem först och främst som negativa exempel, som exempel på hur klasskampen *inte* skall föras. Att KFml 'inte förmått uppfatta och tillgodogöra sig' denna brokiga samling av 'framträdande marxister' är därför inget argument. Om de emellertid skulle komma att ge något konkret och värdefullt bidrag i till utvecklingen av arbetarklassens kamp för den socialistiska revolutionen, ska vi genast tillgodogöra oss detta.

Zenit-författarna anför ytterligare ett exempel på KFml:s 'ortodoxi'. 'Ortodoxin' skulle bestå i att KFml sysslar med 'inlärning av marxismen-leninismens grundläggande principer'. Ja, det är riktigt. KFml studerar marxismen-leninismen som den vetenskap det är. För att kunna tillämpa marxismen-leninismen på det svenska klassamhället är det nödvändigt att först studera den vetenskapliga teorin om klassamhället. Utan teorin står sig varje revolutionär rörelse slätt. Utan teori famlar den revolutionära rörelsen i blindo, är oförmögen att nå den nödvändiga grundläggande enigheten och kan inte leda arbetarklassens kamp för socialismen. All klasskampens erfarenhet visar riktigheten av detta. Låt oss ta två exempel.

1903 bildades Rysslands socialdemokratiska arbetarparti, varur bolsjevikerna framgick. Men partiet föll inte färdigt ned från himlen. I själva verket hade det en mycket lång förhistoria, som sträckte sig över tjugo år. 1883 hade gruppen 'Arbetets frigörelse' bildats. Den hade som främsta uppgift att ena medlemmarna genom att organisera omfattande studier i marxismen. Som en följd av dess verksamhet uppstod marxistiska studiecirkel över hela landet. 1898 gjordes ett försök att bilda parti som dock inte slog väl ut, eftersom förutsättningarna inte hunnit skapas genom tillräckliga studier och propagandaverksamhet. 1900 bildades den allryska, revolutionära tidningen *Gnistan*, som gjorde det möjligt att i bred omfattning diskutera och studera den marxistiska teorin samt att sprida

den marxistiska propagandan till den ryska arbetarklassen. Därmed skapades förutsättningarna för att bilda RSDAP, vilket alltså skedde 1903.

Ett annat exempel är Kinas kommunistiska parti som bildades den 1/7 1921. Det hade en betydligt kortare förhistoria, men förhistorien uppvisade samma allmänna drag som RSDAP:s. Kinas förste marxist, Li Ta-chao, spred åren 1918-1919 marxistiska idéer i tidskriften *Ny Ungdom*. 1918-19 bildades marxistiska studiecirkel i Shanghai och Peking. Mot denna bakgrund växte ungdomsgrupper fram i hela Kina. 1920 grundade Mao Tsetung en marxistisk studiecirkel i Hunan och ett socialistiskt ungdomsförbund. Den kommunistiska gruppen i Shanghai antog tidskriften *Ny Ungdom* som sitt officiella organ och inom kort grundade man där också den teoretiska månadstidskriften *Kommunistiska partiet*. Genom de insikter och den enhet som vunnits i detta studie- och propagandaarbete blev det möjligt att bilda Kinas kommunistiska parti 1921.

I själva verket är dessa erfarenheter en lag för klasskampen. Socialismen kommer att avlösas av kapitalismen. Den kraft som kommer att gå i spetsen för den revolutionära omvandlingen är arbetarklassen. Men arbetarklassen måste organisera sig för att lösa denna historiska uppgift. Den högsta formen för arbetarklassens organisation är dess politiska parti, det revolutionära kommunistpartiet. Men detta parti måste kunna leda arbetarklassen. För att kunna leda arbetarklassen måste partiet först och främst känna klassamhällets fakta genom den vetenskapliga socialismen och ha nått en grundläggande enighet om de frågor det har att lösa. Men kunskapen och enheten kommer inte av sig självt utan kan bara förverkligas genom studier, dels av den vetenskapliga teorin och dels av teorins tillämpning på det föreliggande klassamhällets fakta. I denna kedja hamnar vi så till sist i studier. Det är därför inte för att i största allmänhet insupa lärdomar eller för att det för stunden förefaller som en god idé som KFml genomför så omfattande studier som det gör. Det är för att bli i stånd att tjäna det svenska folket och arbetarklassen i dess kamp för socialismen.

Men detta vill Zenit-författarna inte höra talas om. De fnyser åt studiet av den vetenskapliga socialismen och hittar till och med på ett namn åt det: 'inläring'. I stället för de fram sina 'framträdande marxister', som inte kan erbjuda arbetarklassen något annat än dåliga abstraktioner. Om KFml som Zenit-författarna, skulle ersätta studiet av verkliga marxister med ett studium av Zenit-författarnas 'framträdande marxister', skulle vi snabbt hamna i samma situation som Zenit-författarna: vi blev oförmögna att förstå klasskampens villkor och fjärmade oss från det svenska folket och arbetarklassen. Men nu är detta inte fallet. KFml studerar den vetenskapliga socialismen och det svenska klassamhället. Det borgar för att KFml snart blir istånd att lösa nästa uppgift på sin väg: att bilda parti.

Zenit-författarna anför ett tredje exempel på vad de menar med KFml:s 'ortodoxi'. 'I användandet av absolut nödvändiga marxistiska grundprinciper för att avvisa olika revisionistiska föreställningar om hörnstenarna i kapitalismens ekonomiska och politiska system och för att strukturera ett statistiskt material ligger KFml-ideologernas styrka. Deras svaghet utgörs av en dogmatisk fixering vid enbart dessa principer, och speciellt hos Bo Gustafsson en mekanisk uppfattning av den historiska materialismen' (sid. 21, sp. 1-2). Vad gäller de allmänna kraven på bevisning och dokumentation får vi också här, som på så många andra ställen, titta i stjärnorna efter dem. Konfucius uppfattning har Zenit-författarna gjort till sin: 'Intet är mera självklart än vad ögonen icke kan se, och intet är mera kännbart än vad sinnena icke kan uppfatta.' Om kamrat Bo Gustafssons 'mekaniska' historieuppfattning talar de dock en smula utförligare i det de angriper hans artikel i *MF* 4/68 om sovjetrevisionismen. Men i detta visar sig Zenit-författarna som mekanister. De skriver: 'Den stalinistiska blockeringen får sin klaraste konsekvens i KFml:s svårigheter att förklara och datera revisionismens uppkomst i SKP och Sovjetunionen. Samma modell används i båda fallen. En hotande faktor – den socialdemokratiska traditionen respektive de borgerliga byråkratiska elementen – en ledande person som för en principiellt riktig linje, även om han begår vissa fel, och som strävar efter att bekämpa den hotande faktorn men inte bemödar sig tillräckligt – Linderot respektive Stalin. Revisionismen bryter ut för fullt när den ledande faller ifrån' (s. 22, sp. 1). KFml har *aldrig* hävdats, att frågan om revisionismen i SKP respektive SUKP är

uttömd i och med konstaterandet av den socialdemokratiska traditionens respektive de borgerligt-byråkratiska elementens roll. Men som marxister anser vi, att både traditioner och handlande människor är med om att utforma historien.

Vad till sist gäller dateringen av revisionismens framträdande i SKP respektive Sovjetunionen skall vi än en gång upprepa den, så att också Zenit-författarna skall få reda på det. Nils Holmberg anger perioden 1929-1943 som den period, då SKP:s politik var i huvudsak riktig och gick åt rätt håll. Men linjen hade inte konsoliderats tillräckligt, vilket visade sig i utvecklingen efter 1943, då genom en rad omständigheter den tidigare positiva utvecklingstendensen bröts och partiet sakta men säkert började degenerera. För Sovjetunionens del framträdde den moderna sovjetrevisionismen för första gången öppet på SUKP:s XX kongress 1956. Till detta måste man också söka en förklaring i *en rad* orsaker, som det dock skulle föra för långt för att gå in på här. Det är dateringarna Zenit-författarna efterlyste.

Vi skall inte trötta läsaren mer med att försöka följa Zenit-författarnas framställningar. Vi vill bara avslutningsvis erinra om några välkända historiska fakta, så att alla bättre skall förstå Zenit-författarnas tal om KFml:s 'ortodoxi'. Alltsedan marxismen utvecklades av Marx och Engels har de stora marxisterna fått uppbära anklagelser för 'doktrinarism' och 'ortodoxi'. Sålunda var det ett bärande inslag i såväl Proudhons och mutualisternas som Bakunins kamp mot Marx och Engels att de framställde sig själva som 'odoktrinära' och marxisterna som 'ortodoxa'. Detsamma var fallet med hög-socialdemokraterna och deras kamp mot marxisterna i början av 1900-talet. Kautsky t.ex. riktade våldsamma anklagelser mot Lenin för dennes föregivna 'bokstavsträldom', 'sekteism' och 'ortodoxi'. Samma vapen dammade Trotskij av och riktade mot Stalin. Vi kan se det användas återigen i dag, då öppna och fördolda sovjetrevisionister riktar precis samma kritik mot dem som håller fast vid marxismen-leninismen. Zenit-författarna är bara ett exempel. Ett annat och mycket viktigare exempel är sovjetledarnas kampanj mot marxist-leninisterna i hela världen, särskilt de kinesiska och albanska, för 'sekteism', 'äventyrspolitik' och 'ortodoxi'. Dessa fakta lär oss att det inte är en dålig, utan en bra sak att bli angripen av borgerliga socialister för en föregiven 'ortodoxi'. KFml befinner sig i gott sällskap. Där ska vi förbli.

Med detta skall vi ta farväl av våra Zenit-författare. Den artikel de har presterat demonstrerar på ett mycket klagande sätt de småborgerliga socialisternas oförmåga (och ovilja) att förstå klasskampens förutsättningar och villkor. Den visar också revisionisternas ynklighet, när de ger sig på marxismen-leninismen. Därför finns det bara en väg framåt för de säkert många goda krafter som tillfälligt anslutit sig till det revisionistiska VpK och dess revisionistiska ungdomsförbund VUF, vilka båda organisationer Zenit-författarna representerar eller sympatiserar med. Det är att slutgiltigt göra upp med revisionismen och gå med i KFml:s verksamhet för att skapa ett den svenska arbetarklassens revolutionära kommunistparti.

14.7.1969 *Kurt Wickman*

Replik (från Zenit-redaktionen)

Vår artikel om KFml i nr 12 har väckt en viss uppmärksamhet. Den debatt den lett till är viktig för att klargöra den revolutionära rörelsen, något som är nödvändigt för dess fortsatta arbete.

Reaktionen från KFml:s ledning har kommit till uttryck i två längre artiklar. Den första var tolv redaktionella sidor i *Marxistiskt Forum (MF)* 3/69, den andra är Wickmans text ovan. Wickman är redaktionssekreterare för *MF*. Skillnaden mellan de båda texterna rör främst den språkliga formen; argumenten och resonemangen är dessutom en smula mer utarbetade och genomförda i *Zenit*-artikeln än i *MF*-artikeln. Att KFml-ledningen anser sig behöva skriva en bättre text i *Zenit* än i *MF* noterar vi naturligtvis med tillfredsställelse. För att illustrera skillnaden i formen kan vi se på resonemanget om *Zenits* förhållande till det svenska monopolkapitalet. *Marxistiskt Forum*: ”Zenit understöds helt naturligt ekonomiskt av monopolkapitalets stat. Underhållet uppgår för närvarande till 15.000 kronor.” Wickman nöjer sig med att i *Zenit* konstatera: ”Objektivt står *Zenit*-författarna på monopolkapitalets sida ...”

Ett bemötande av Wickmans inlägg rad för rad måste vi lämna därhän. Det skulle kräva för mycket av tidskriftens utrymme. Vi uppmanar läsarna att noggrant parallellläsa vår ursprungliga text med denna replikväxling – detta bör räcka för att belysa karaktären på KFml:s demagogi. Vad vi ska göra i vårt svar är att något utveckla ett par centrala frågeställningar som KFml:s repliker har aktualiserat.

1. Leninismen och en ny vänster

(a) *Leninismen och de europeiska kommunistpartierna*. Vad Therborn & Olofsson hävdade var förvisso inte leninismens världsomspännande fiasko. Hela problemet gällde de högt utvecklade kapitalistiska länderna och Sverige som ett särskilt välintegrerat sådant. De menade att t.ex. i Västeuropa var inte leninismen, i den form som den hade tagit i de västeuropeiska kommunistpartierna, den strategi som kunde leda till ett socialistiskt genombrott. Hur kunde en sådan uppfattning då motiveras? Utgångspunkten var den inte onaturliga frågan varför de kommunistiska partierna i dessa länder efter 50 år inte lyckats genomföra socialismen. Det är fortfarande ett centralt problem. Det kan inte viftas bort med en hänvisning till revisionismens framvällande efter 1956 – fortfarande står problemen kvar om nederlagen under den ‘tredje perioden’ och varför de framgångar som kom gjorde det i samband med en mycket moderat frontpolitik. Therborn & Olofsson menade att ett av grundfelen var att partierna inte hade förstått komplexiteten och det speciella läget i de högt utvecklade kapitalistiska samhällena jämfört med Tsarrysland.

Den teoretiska kärnfrågan i polemiken mellan dem och Bo Gustafsson och Gunnar Bylin var maktens natur, och hur man konkret skulle förstå den, i ett samhälle som Sverige.

Men Therborn & Olofsson var dåligt ideologiskt rustade för att mera ingående analysera dessa problem. De hade inte djupare trängt in i Lenins – och Maos – tänkande, utan de såg leninismen i den förkrympta form som den framträdde t ex i SKP:s praktik under Hilding Hagbergs (och Bo Gustafssons) aktiva SKP-tid. När de så sökte efter det som var specifikt för Sverige (och den västeuropeiska kapitalismen) bortsåg och förnekade de det allmängiltiga, och då framförallt den leninistiska revolutions- och statsteorin.

(b) *En ny vänster och socialdemokratin*. När man ska bedöma boken *En ny vänster*¹ (som utkom i april 1966) måste man göra det i dess politiska sammanhang. Den skrevs under sommaren 1965 men den var snarast en *summering* av de idéer som arbetats fram under perioden 1962-65, dvs under en period av i huvudsak påtaglig social stiltje – en period då Bo Gustafsson och Kjell E. Johanson arbetade ihop. Det är mot den bakgrunden som ett annat grundfel i boken måste ses, reformismen.

¹ Finns på marxistarkivet: [En ny vänster](#)

Arbetet i socialdemokratin (SAP) måste också ses som en del av den historiska bakgrunden. Vad Therborn & Olofsson m.fl. avsåg var att bidra till en socialistisk gruppering i SAP. Det var ett arbete på lång sikt, men inte för att prägla hela partiet, utan för en brytning. De underskattade de i SAP inbyggda stabiliseringsmekanismerna, som emellertid *Zenit* mer ingående än andra senare har analyserat. Hade inte de politiska motsättningarna i Sverige skärpts efter det att boken skrevs hade ett fraktionsarbete i SAP ändå kunnat försvaras. De hävdade heller aldrig att detta var den enda radikala linjen utan framställde denna taktik som en av flera taktiska linjer.

Med alla sina fel hade boken trots allt en förankring i västeuropeisk marxism – Gramsci, Lukács, *New Left Review* – som radikalt skilde den från vänstersocialism av dansk och norsk socialistisk folkeparti-typ. Även om den förra traditionen hade (och har) sina otvetydiga begränsningar – vetenskapligheten i flera av dess begrepp är t.ex. tvivelaktig – kunde dess teori ändå fånga många väsentliga aspekter av det utvecklade kapitalistiska samhället. Detta gäller sådana begrepp som hegemoni, alienation, strukturreform (dvs institutionella förändringar under kontroll nerifrån). Dessa begrepp har kommit att spela en central roll i studentrörelsen. Boken var vidare ett av de få allvarliga försök som gjorts till en marxistisk analys av Sveriges moderna historia och dess konkreta samhällsstruktur, dess ekonomiska, politiska och ideologiska system.

2. KFml som marxist-leninistisk organisation och ortodoxin

Wickman konstruerar en rak linje mellan 'angreppet' på KFml och debatten kring *En ny vänster*. Den ena sidan (KFml) är marxist-leninister, den andra (dvs *Zenit*) då givetvis opportunister. En analys av KFml blir då behändigt ett angrepp på marxismen-leninismen.

Wickman använder sig här av ett lika enkelt som billigt trick. Han hävdar, att ett kommunistiskt parti är nödvändigt för att leda arbetarklassens kamp och genomföra revolutionen, samt att angrepp på detta parti då givetvis måste drabba marxismen-leninismen och de grupper i samhället som verkar för en revolution om detta råder det ingen oenighet. Problemet kommer emellertid i nästa led av argumentationen, då det gäller att påvisa, att KFml är den organisation, som har möjlighet att bilda ett kommunistiskt parti och fullgöra dess uppgifter. För Wickman är detta självklart. Vi hävdade i vår artikel att så inte var fallet och så länge Wickman inte på någon punkt kan vederlägga vår kritik av KFml blir naturligtvis allt hans tal om att kritik av KFml är lika med angrepp på 'revolutionära tendenser', 'kommande revolutionära svenska kommunistpartiet', etc. fullständigt nonsens – retoriska fraser, som endast återspeglar Wickmans oförmåga att besvara den kritik vi riktat mot KFml. Det enklaste sättet – som Wickman naturligtvis tillgriper – blir då att söka mistänkliggöra kritikerna, eftersom sakargumenten tryter.

Beträffande KFml, marxismen-leninismen, det svenska samhället och det kommunistiska partiets uppgifter ser vi oss inte på någon punkt behöva ändra den uppfattning vi förde fram i den tidigare artikeln – snarare har de upplåsta svaren från KFml visat på det välgrundade i vår analys. Ett exempel på detta är just KFml:s syn på sitt eget förhållande till marxismen-leninismen och läget i Sverige.

Naturligtvis blir man inte marxist-leninist bara genom att offentligt proklamera att man är det eller påstå, att man strävar efter att ställa sig på marxismen-leninismens grund eller gärna skulle vilja vara marxist-leninist – problemet är inte var man skulle vilja vara utan vad man är och har förutsättning att bli. Såvitt vi förstår saknar KFml i nuvarande form helt förutsättningar att bli i stånd att fylla de uppgifter ett kommunistiskt parti måste fullgöra.

KFml framställer sig som den marxist-leninistiska traditionens genuina bärare i Sverige. Finns det någon täckning för detta i KFml:s praktik – teoretiskt och politiskt-praktiskt? Vår text i nr 12 gav svaret nej för den dittills genomlöpta perioden. KFml:s förhållande till den marxistiska traditionen är, för att ta en parallell från 1900-talets första decennier, inte av Lenins typ, ett aktivt vidareutvecklande och vidareförande, utan fastmer av Kautskys typ, en trogen och mekanisk repetition och kanonisering. Därigenom förvandlas marxismen från vetenskap till ideologi, till en

ideologisk batong som används för att hamra in några få grundläggande begrepp som kan rationalisera och rättfärdiggöra organisationens tillfälliga generallinje.

Wickmans patetiska oförmåga att förstå det viktiga teoretiska arbete, som i dag utförs av exempelvis Althusser, Poulantzas, Perry Andersson, Balibar understryker ytterligare den ideologiska fixering som blockerar KFml från att ens ställa de olika teoretiska frågor om de avancerade kapitalistiska samhällenas karaktär, som måste besvaras både teoretiskt och politiskt för att en strategi skall kunna artikuleras; dessförinnan lär inte något socialistiskt genombrott i Västeuropa vara möjligt.

3. Vetenskaplig metod eller Första Mosebok?

Enligt Första Mosebok skapades världen och människorna av Gud. Naturvetenskapen har visat på det ohållbara i denna tes. De historiska vetenskaperna har belyst den roll som sådana här ursprungsmyter spelar i olika folks tidiga religiösa föreställningar. KFml:s syn på sitt eget ursprung är av samma karaktär som de bibliska judarnas på sitt. 'KFml har uppkommit som ett svar på arbetarklassens krav på ett revolutionärt kommunistiskt parti som skall leda dess kamp ...' Detta är en ideologisk myt. Den är historiskt oriktig: den svenska arbetarklassen har aldrig framfört några krav till Nils Holmberg och Bo Gustavsson om bildande av KFml. Den är teoretiskt felaktig – antileninistisk – eftersom arbetarklassen enligt Lenin spontant av sig själv inte ställer krav på bildandet av ett kommunistiskt parti. Den kommunistiska teorin måste i stället tillföras arbetarklassen.

Från mytologisk synvinkel påstår sedan Wickman att vi använt en borgerlig analysmetod. Den metod vi har använt är historisk i stället för mytologisk, vetenskaplig i stället för ideologisk. Vi studerade hur kärnan till det blivande KFml hade formerats. Vi fann, att även om t ex Holmberg och Gustafsson i stor utsträckning varit ortodoxa kommunister så var deras opposition inte direkt en följd av revisionismen och reformismen i SKP (Nils Holmberg hade brännmärkt Set Persson och skrivit en broschyr om den fredliga vägen, Gustafsson hade intagit en antimaoistisk position och samarbetat med reformister i 29-gruppen) utan inspirerad av den sinosovjetiska konflikten, som ställde frågorna om revisionism och ortodoxi på sin spets. Vi fann vidare, att förutsättningen för att den ursprungliga kärngruppen kunde utvecklas till ett förbund var just klasskampens skärpning, framför allt återverkningarna av Vietnamkriget.

Den mytologiska 'historie' skrivningen framgår också i *Marxistiskt Forums* vägran att fatta och diskutera skillnaderna mellan den tredje perioden – då parollen klass mot klass ställdes, då socialdemokratin stämplades som socialfascister (och då Mao befann sig i opposition i KKP) – med folkfrontsperioden 1935-39 – då kommunisterna samarbetade inte bara med socialdemokraterna utan också med borgerliga demokrater för att möta hotet från fascismen (och den japanska imperialismen).

4. Om Stalin

Frågan om Stalin och stalinismen kan behandlas på flera sätt. Den kan behandlas på ett idealistiskt-vetenskapligt sätt, och den kan behandlas på ett marxistiskt-vetenskapligt sätt. Ett gott exempel på den förra metoden är Wickmans framställning. I stället för att analysera Stalins roll i en historisk samhällsprocess moraliserar Wickman om Stalins person, hans fel och förtjänster. Felen trolas sedan bort ur balansräkningen genom en behändig hänvisning till Stalins självkritik.

Stalin och stalinismen kan också behandlas med strävan efter historisk objektivitet, med okunnighet eller lögnaktighet. Vi beskyller inte *Marxistiskt Forum* och Wickman för okunnighet om Stalin. I stället präglas deras behandling av lögn och förfalskning, som de efter att ha upprepat dem tillräckligt många gånger börjar tro på själva. I stället för att korrekt kritisera Trotskij – t.ex. hans överbetoning av produktivkrafternas betydelse och motsvarande undervärdering av de sociala relationernas betydelse i bedömningen av Sovjetunionens problem, hans subjektivistiska syn på ledarskapet i analysen av revolutionära förutsättningar m.m. – i stället för detta påstår Wickman att

Trotskijs linje i konflikten med Stalin gällde militariseringen av ekonomin och förstatligande av fackföreningarna. Men dessa teser av Trotskij hänförde sig till 'krigskommunismens' period under inbördeskriget 1918-21 och övergavs i och med den 'nya ekonomiska politiken' från 1921 och spelade ingen roll i konflikten med Stalin, Zinovjev, Kamenev och Bucharin efter Lenins död.

Stalin var, som framgår av Lenins testamente och efterskrift därtill, inte mer 'arvtagare' till Lenin, än att Lenin föreslog att Stalin skulle avsättas som partiets generalsekreterare.

Att trotskismen lierade sig med fascismen på 30-talet är en gemen lögn, vilket framgår av Trotskijs alla ställningstaganden under 30-talet inklusive hans brytning med alla tidigare anhängare, som försökte bunta ihop Sovjetunionen med Nazityskland, och hans försvar för Sovjets ståndpunkt i finska vinterkriget.

Vad konflikten gällde var förutsättningarna att bygga upp ett socialistiskt samhälle i ett isolerat underutvecklat land som Ryssland, angelägenhetsgraden av en snabb kollektivisering av jordbruket – där Stalin fr o m 1929 i hög grad övertog trotskisternas program – och byråkratiseringen av bolsjevikpartiet.

En vetenskaplig bedömning av Stalin måste analysera hans roll i framför allt tre sammanhang: (a) som ledare av Sovjetunionen (b) som ledare av SUKP (c) som ledare för Komintern. (Det är som politisk ledare och inte som t ex dialektiker Stalin i första hand måste bedömas.)

Som ledare för Sovjetunionen stod Stalin bl a inför två huvuduppgifter: att industrialisera och utveckla ett u-land efter socialistiska principer och att leda försvaret mot fascismen, att efter 1943 föra en stormakts talan i förhållande till andra stormakter. Här gäller det att analysera och ta ställning till bl a sättet för jordbrukskollektiviseringen – hög grad brutalt och ineffektivt (uttryckt i utslaktning av djur och minskad produktion). Kineser, koreaner, vietnameser och andra har sedan försökt lära av Stalins misstag härvidlag – industrialiseringsmodellen med våldsamt koncentration på den tunga industrin, ackordssystem och sänkta reallöner under 30-talet.

Vidare måste man bedöma förberedelserna för och genomförandet av försvaret mot Hitlers invasion och senare Jaltaöverenskommelsen om indelning av Europa i inflytelsesfärer. Andra frågor är bl.a. problemet demokrati-diktatur i den proletära diktaturen – säkerhetspolisens centrala roll, arbetslägren och de summariska rättegångarna. Sista tiden Lenin kunde verka ägnade han sig åt att undersöka och brännmärka Stalins och Ordjonikidzes brutala framfart i Georgien, oviljan och oförmågan att utrota den gamla ryska antisemitismen.

I bedömningen av Stalins roll som ledare för SUKP måste man ta upp hans ansvar för den fortskridande byråkratiseringen av partiet – en annan av de frågor som upptog Lenin under hans sista år – personkulten, metoderna för behandling av de politiska motståndarna; av de 139 medlemmar och kandidater som valdes till centralkommittén 1934 på 'segrarnas kongress' avrättades under framför allt åren 1937 och 1938 sammanlagt 98 stycken. Till de avrättade hörde även så gott som alla de ledande gamla bolsjevikerna, Lenins närmaste medarbetare, utom Stalin och Molotov själv. Vidare måste man bedöma Stalins teoretiska insatser och påståendet i författningen 1936 att socialismen var genomförd i Sovjet. Stalin som ledare för Komintern nödvändiggör en analys och bedömning av Kominterns politik – bl a underskattandet av fascismfaran och sekterismen under den tredje perioden 1928-34 – Kominterns linje i Kina – behandlingen av andra partier (likvideringen av det polska partiet 1938, av den jugoslaviska partiledningen, med undantag för Tito, av den ungerska (Bela Kun m fl), avrättningarna av en rad tyska kommunister som Heinz Neumann, Hugo Eberlein m fl. Andra frågor gäller sammanblandningen av Sovjetunionens statsintressen och de kommunistiska partiernas – t ex under tysk-ryska pakten – samt upplösningen av Komintern.

En riktig bedömning av stalinismen måste naturligtvis också beakta de förutsättningar ur vilka den utvecklades. Så var exempelvis en viktig orsak till svårigheterna vid kollektiviseringen det faktum att bolsjevikpartiet i extrem utsträckning var ett industriarbetarparti, medan den överväldigande

majoriteten i de kinesiska, koreanska och vietnamesiska partierna var bönder. Så sent som jan. 1918 utgjorde andelen bönder bara 18,5 % medan 56,9 % bestod av arbetare. Tre år senare hade dessa siffror förskjutits till 28,1 % resp 41 %. Leninuppådet 1924 medförde att andelen arbetare ytterligare steg. Med detta har vi bara velat bestämma de problemställningar, som en marxistisk och vetenskaplig bedömning av Stalin och stalinismen måste ta sin utgångspunkt ifrån. Vi avser att i kommande nummer försöka besvara de problem vi här har ställt.

Relationen mellan Mao och Stalin förtjänar också en speciell behandling. Den relationen är i hög grad komplex. Å ena sidan har Mao och KKP alltid officiellt ställt sig lojala med Stalin och efter 1956 har kineserna använt sin anknytning till Stalin som ett taktiskt vapen mot Chrusjtjov-revisionismen. De sparsamma referenserna till Stalin i Lin Piaos rapport till 9. kongressen förefaller tyda på att den taktiken är på retur. Å andra sidan har Mao ända sedan han – isolerad inte bara från Komintern utan också från ledningen för KKP – 1928 tog upp den revolutionära kampen bland bönderna i Kiangsi fört sin egen linje ofta i direkt motsatsställning till Stalin.

KKP stadfäste vidare det kollektiva ledarskapet och förbjöd uppkallandet av platser och företag efter levande partiledare (vanligt i Sovjet och Östeuropa). Jordreformen genomfördes med mycket smidigare metoder, de kinesiska företagen ledes inte som i Sovjet av en direktör utan av ett kollektiv (partikommittén), inget ackords- och Stachanovitsystem förekommer i industrin, i stället för att bekämpa byråkratin med hemliga polisen och massavrättningar släpper Mao lös en massrörelse, kulturrevolutionen.

I stället för att ta fasta på KKP:s och Maos praktik gör KFml en tillfällig kinesisk taktik till en ideologisk princip.

5. Vad är KFml för typ av politisk organisation?

Wickman tecknar den ryska socialdemokratins och det kinesiska kommunistpartiets utveckling som mönster för KFml. Samma strider, samma typ av uppkomst etc. 'Dom var inte heller så många i början ...' Även om man kan förstå denna uppfattnings roll för den inre moralen i organisationen visar den på en fullständig oförståelse för orsakerna och formerna för den egna organisationens uppkomst. Det är inte med KKP och RSDAP som några jämförelser kan göras. Det är i stället med de olika grupper som på olika håll uppstod ungefär samtidigt med KFml, t.ex. i Belgien, Frankrike och Italien. Det är de olika s.k. marxist-leninistiska grupperna och partierna (och dess olika avspjälkningar), alltifrån Grippas parti i Belgien, till ml-partiet i Frankrike (PCMLF), det italienska partiet P.C.d'I.m.l. etc. Dessa är de KFml mest likartade grupperingarna. Det revolutionära uppsvinget under den senare delen av 60-talet har också gynnat organisationer av annan nyans – trotskistiska, anarkistiska.

Framväxandet av dessa olika vänstergrupper får ses mot bakgrunden av dels politiska motsättningar, dels av sociala och ekonomiska motsättningar. Den politiskt fundamentala motsättningen är den mellan revolutionärer å ena sidan, reformister och revisionister å den andra. Reaktionen på denna motsättning har politiskt tagit sig uttryck i ett snabbt tillväxande av olika typer av revolutionära smågrupperingar. Den bas som dessa grupper har rekryterat ur har sin rot i några av de sociala och ekonomiska motsättningar som karakteriserat 60-talet. Den motsättning, som kanske betytt mest för att ge en rekryteringsbas för dessa små grupper, är den som kommit att karakterisera den högre utbildningen, studentrevolten.

Även KFml har sin främsta rekrytering bland studentgrupperna. Den speciella sociala basen för dessa organisationer är en av de viktigaste orsakerna till deras politiska instabilitet och ofta förekommande olika typer av avvikelser. Själva avvikelserna består ofta i att man reducerar ett aktionsområde eller en nivå i samhället till en enkel funktion av en annan nivå. Så är t.ex. för Lenin huvudfelet i ekonomismen att den reducerar den politiska kampen till aktioner för de ekonomiska dagskraven.

Detta sätt att reducera en komplex kampform (den politiska kampen) till en av dess enkla beståndsdelar kan sägas vara den gemensamma nämnaren för olika förvridningar av marxismen och leninismen. Ett annat exempel är *Häftet för kritiska studiers* reduktion av den vetenskapliga teorin till ideologi (värderingar). Ytterligare ett annat, som är utmärkande för KFml är att göra all politik till en fråga om ideologi (klasståndpunkt).

Vi framhöll i vår analys av KFml (*Zenit* 12/69) att organisationen starkt höll på att utvecklas till en sekt. Efter vad som hänt sedan dess finns det snarare anledning att skärpa detta omdöme. Vi kan peka på följande drag som kännetecknande för en sekt:

- *samhällsanalysen reduceras till programtänkande*
- *ingen reell analys av det samhälle man verkar i*
- *oförmåga att se relativt på den egna organisationen*
- *reducering av den marxistiska teorin till fraseologi*

De slutliga verkningarna av dessa drag hos en sekt är isolering från samhället och den politiska kampen däri. För att förhindra denna utveckling måste de goda krafter, som fortfarande finns i KFml ta steget fullt ut och aktivt påbörja en genomgripande förändring av organisationen för att på sikt tillsammans med andra marxist-leninistiska kamrater bereda vägen för ett revolutionärt parti; i vissa sektioner inom förbundet har detta arbete redan påbörjats.

Att läsa mera:

[Bo Gustafsson: Bakgrunden till KFML:s bildande – några personliga anteckningar](#) (en av KFml:s grundare berättar om framväxten av den maoistiska rörelsen i Sverige)

[Dokument från en splittring - KFML, KFMLr](#). 1970 splittrades det maoistiska KFML och KFMLr (nuvarande Kommunistiska Partiet) bildades. Denna dokumentsamling ger en utförlig redovisning av stridsfrågorna.

[Utanför systemet, vänstern i Sverige 1968-78](#). Antologi om ”68-vänstern” (ett kapitel behandlar KFML/SKP, ”tar vid” där *Zenit* slutar).

[Lärdomar av KFML/SKP:s sönderfall](#) Intervju med Per-Åke Lindblom om utvecklingen i SKP 1976-80

[SKP 1980-84, ett parti i kris](#).